

Sociálno-ekonomické podmienky života denných študentov vysokých škôl na Slovensku

Záverečná správa z výskumu EUROSTUDENT VI.

Vypracoval: Mgr. Roman Kollár, PhD.
Odbor metodiky a tvorby informácií školstva
Centrum vedecko-technických informácií SR
Staré grunty 52, 842 44 Bratislava

Bratislava
2017

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Metodológia	4
3. Výsledky.....	9
3.1 Sociálny status rodičov	9
3.2 Situácia študentov pred nástupom na vysokú školu	11
3.3 Študijné podmienky	13
3.4 Vzťah k vzdelávaniu.....	16
3.5 Životné podmienky.....	24
3.5.1 Spôsoby bývania	24
3.5.2 Zamestnanie	29
3.5.3 Štruktúra a výška príjmov	35
3.5.4 Štruktúra a výška výdavkov	39
3.6 Medzinárodná mobilita.....	47
3.7 Pripravenosť na trh práce a plány do budúcnosti	52
4. Záver.....	56

1. Úvod

EUROSTUDENT je medzinárodný longitudinálny výskumný projekt, ktorý si kladie za cieľ zmapovať sociálno-ekonomické podmienky života študentov prvého a druhého stupňa terciárneho vzdelávania v Európe. V súčasnosti prebieha 6. cyklus tohto výskumu.

Slovensko participuje na výskume EUROSTUDENT po štvrtýkrát. Aktuálne je do projektu zapojených 28 krajín. Sú to: Albánsko, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Gruzínsko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Island, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovenská republika, Slovinsko, Srbsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko a Turecko.

Predkladaná analýza prezentuje výsledky 6. cyklu tohto výskumu za súbor denných študentov vysokých škôl na Slovensku.¹ Výskumná správa je rozvrhnutá do 4 hlavných kapitol a pozostáva z úvodu, podrobného popisu použitej metodológie, prezentácie výsledkov a záveru v podobe súhrnu hlavných zistení. V sekcii venovanej výsledkom štatistických analýz dát súboru denných študentov je postupne pojednávané o sociálnom statuse rodičov, situácii študentov pred nástupom na vysokú školu, študijných podmienkach, vzťahu k vzdelávaniu, životných podmienkach (spôsoboch bývania, zamestnaní, štruktúre a výške príjmov a výdavkov), medzinárodnej mobilite a napokon pripravenosti na trh práce a plánoch do budúcnosti.

Touto cestou by sme sa radi poďakovali všetkým našim spolupracovníkom, ktorí sa podieľali na realizácii prvých fáz projektu. Vďaka patrí taktiež študentom vysokých škôl, ktorí sa aktívne do projektu zapojili a kolegom, ktorí zabezpečili terénny zber primárnych empirických údajov. Osobitné poďakovanie patrí Angelike Grabher z Institut für Höhere Studien vo Viedni, ktorá koordinovala našu vzájomnú spoluprácu, opakovane precízne skontrolovala charakter a distribúciu dát pri všetkých premenných a výrazne tak pomohla pripraviť našu databázu na medzinárodné porovnávanie.

¹ Následne bude vypracovaná záverečná správa za externých študentov a po zverejnení medzinárodných výsledkov bude publikovaná komparatívna analýza s osobitným zreteľom za výsledky za Slovensko.

2. Metodológia

Podľa oficiálnych štatistík Centra vedecko-technických informácií v roku 2015 na vysokých školách na Slovensku študovalo 150 713 študentov.² Práve tieto osoby predstavujú cieľovú skupinu výskumu EUROSTUDENT VI., do ktorého sa zapojila aj naša krajina. Na Slovensku sa terénny zber primárnych empirických dát pre tento projekt uskutočnil v máji 2016 prostredníctvom metódy online dotazníkov. Respondenti boli zo základného do výberového súboru vyberaní pomocou techniky stratifikovaného náhodného výberu. Po zozbieraní dát a vyčistení vytvorenej databázy obsahovala výskumná vzorka 1 482 respondentov. Návratnosť dotazníkov tak dosiahla 7,41 %. V tabuľke č. 1 je uvedená charakteristika základného a výberového súboru podľa pohlavia, vekových kategórií, formy štúdia a študijného programu. Podľa týchto znakov boli dáta aj vážené, pričom po prevážení obsahovala výskumná vzorka 1 457 respondentov. Získané údaje sú za populáciu študentov vysokých škôl na Slovensku vzhľadom na všetky uvedené ukazovatele reprezentatívne.

Ako vidno, základný i výberový súbor pozostáva z 2/5 z mužov a z 3/5 zo žien. Vo vzťahu k vekovým kategóriám sú v nich najvýraznejšie zastúpení študenti vo veku 21-22 rokov (necelá 1/3) a 23-25 rokov (necelá 1/3), ďalej nasledujú študenti vo veku do 21 rokov (o niečo viac ako 1/5), 30 rokov a viac (približne 1/10) a zvyšní študenti majú 26-29 rokov. Z hľadiska formy štúdia sú približne 3/4 osôb študentmi dennej formy štúdia a 1/4 osôb študentmi externej formy štúdia. Podľa študijného programu sú 3/5 osôb študentmi bakalárskych študijných programov a 2/5 osôb študentmi magisterských študijných programov.

² S výnimkou doktorandov, ktorí nie sú objektom výskumu EUROSTUDENT VI.

Tabuľka č. 1 Charakteristika základného a výberového súboru podľa pohlavia, vekových kategórií, formy štúdia a študijného programu

Ukazovateľ	Základný súbor		Výberový súbor	
	Abs.	%	Abs.	%
Pohlavie				
Muži	60 627	40,2	605	41,5
Ženy	90 086	59,8	852	58,5
Spolu	150 713	100	1 457	100
Vekové kategórie				
Menej ako 21 r.	34 209	22,7	333	22,8
21-22 r.	44 516	29,5	435	29,9
23-25 r.	43 903	29,1	428	29,4
26-29 r.	10 786	7,2	103	7,1
30 a viac r.	17 299	11,5	158	10,8
Spolu	150 713	100	1 457	100
Forma štúdia				
Denná	116 890	77,6	1 129	77,5
Externá	33 823	22,4	328	22,5
Spolu	150 713	100	1 457	100
Študijný program				
Bakalári	90 783	60,2	879	60,3
Magistri	59 930	39,8	578	39,7
Spolu	150 713	100	1 457	100

Za účelom napísania tejto záverečnej správy – sociálno-ekonomických podmienok života denných študentov vysokých škôl – bol z celkového počtu 1 457 respondentov vyfiltrovaný súbor 1 129 denných študentov. V tabuľke č. 2 sú uvedené ich socio-demografické charakteristiky pohlavia, vekových kategórií, študijného programu a skupín študijných odborov.

Tabuľka č. 2 Charakteristika súboru denných študentov VŠ podľa pohlavia, vekových kategórií, študijného programu a skupín študijných odborov

Ukazovateľ	Abs.	%
Pohlavie		
Muži	489	43,3
Ženy	640	56,7
Spolu	1 129	100
Vekové kategórie		
Menej ako 21 r.	325	28,8
21-22 r.	401	35,5
23-25 r.	350	31,0
26-29 r.	42	3,7
30 a viac r.	11	1,0
Spolu	1 129	100
Študijný program		
Bakalári	686	60,8
Magistri	443	39,2
Spolu	1 129	100
Skupiny študijných odborov		
Prírodné vedy	79	7,0
Technické vedy a náuky	293	26,0
Poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	32	2,8
Lekárske a farmaceutické vedy a náuky	119	10,5
Spoločenské vedy, náuky a služby	557	49,3
Vedy a náuky o umení	33	2,9
Vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	18	1,6
Spolu	1 129	100

Môžeme vidieť, že súbor denných študentov tvoria približne 2/5 mužov a 3/5 žien. Zloženie vzorky podľa vekových kategórií ukazuje, že o niečo viac ako 1/3 respondentov má 21-22 rokov, necelá 1/3 23-25 rokov, o niečo viac ako 1/4 menej ako 21 rokov a ostatní študenti majú 26 rokov a viac. Z aspektu študijného programu sú 3/5 respondentov študentmi bakalárskych študijných programov a 2/5 respondentov študentmi magisterských študijných programov. Z pohľadu štruktúry skupín študijných odborov sú vo výberovom súbore denných študentov najviac zastúpení respondenti študujúci spoločenské vedy, náuky a služby, ktorých je takmer 1/2 a respondenti študujúci technické vedy a náuky – tých je o niečo viac ako 1/4, ďalej nasledujú študenti študujúci lekárske a farmaceutické vedy a náuky, prírodné vedy, vedy a náuky o umení, poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky a vojenské a bezpečnostné vedy a náuky.

Podľa krajov je distribúcia súboru nasledovná: 137 respondentov má trvalý pobyt v Bratislavskom kraji (12,3 %), 93 v Trnavskom kraji (8,3 %), 121 v Trenčianskom kraji (10,8 %), 150 v Nitrianskom kraji (13,4 %), 148 v Žilinskom kraji (13,2 %), 105 v Banskobystrickom kraji (9,4 %), 210 v Prešovskom kraji (18,8 %) a 154 v Košickom kraji (13,8 %). Z hľadiska priestorového rozloženia však, samozrejme, nie všetci študenti študujú v krajoch, kde majú trvalé bydlisko. Preto uvádzame aj počty a podiely respondentov podľa krajov, kde respondenti študujú: 390 respondentov študuje v Bratislavskom kraji (34,5 %), 89 v Trnavskom kraji (7,9 %), 18 v Trenčianskom kraji (1,6 %), 144 v Nitrianskom kraji (12,8 %), 125 v Žilinskom kraji (11,1 %), 79 v Banskobystrickom kraji (7,0 %), 93 v Prešovskom kraji (8,2 %) a 192 v Košickom kraji (17,0 %).

Priemerný vek respondentov – denných študentov – je 21,5 roka. Z hľadiska typu školy výberový súbor obsahuje 1 076 respondentov študujúcich na verejných vysokých školách (95,4 %) a 51 respondentov študujúcich na súkromných vysokých školách (4,6 %).

Pri spracovaní výsledkov na medzinárodnej úrovni sa vo výskume EUROSTUDENT VI. meritórne rozlišuje medzi študentmi bývajúcimi počas semestra s rodičmi a študentmi, ktorí počas semestra s rodičmi nebývajú. V našom súbore sú študenti bývajúci s rodičmi zastúpení 516 respondentmi (45,8 %) a študenti nebývajúci s rodičmi 609 respondentmi (54,2 %). Ďalším podstatným znakom pri interpretovaní výsledkov výskumu EUROSTUDENT VI. sú rozdiely medzi študentmi študujúcimi v hlavnom meste danej krajiny a študentmi študujúcimi v iných mestách. V tomto smere naša databáza obsahuje 387 respondentov študujúcich v Bratislave (35,2 %) a 713 respondentov študujúcich inde (64,8 %). S týmto rozlíšením bezprostredne súvisí veľkosť sídla, v ktorej sa inštitúcia poskytujúca vysokoškolské vzdelanie nachádza. 528

respondentov študuje v obciach s menej ako 100 000 obyvateľmi (48,0 %), 185 ich študuje v mestách so 100 000-300 000 obyvateľmi (16,8 %) a (ako sme sa už zmienili) 387 ich študuje v Bratislave (35,2 %). Pre úplnosť dodajme, že 145 študentov má zdravotné postihnutie (13,2 %) a 12 respondentov má dieťa/deti (1,1 %).

Predmetom výskumu EUROSTUDENT VI. sú tieto okruhy tém:

- sociálny status rodičov,
- situácia študentov pred nástupom na vysokú školu,
- študijné podmienky,
- vzťah k vzdelávaniu,
- životné podmienky (spôsoby bývania, zamestnanie, štruktúra a výška príjmov, štruktúra a výška výdavkov),
- medzinárodná mobilita a
- pripravenosť na trh práce a plány do budúcnosti.

Všetky tieto indikátory, ktorými sa vo výskume EUROSTUDENT VI. zisťujú a merajú sociálno-ekonomické podmienky života študentov vysokých škôl, sme v tejto záverečnej správe triedili podľa ukazovateľov pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra.

Na štatistické spracovanie dát sme použili softvér SPSS (19.0 verziu). Vykonali sme triedenia prvého, druhého a tretieho stupňa. Počítali sme signifikanciu, kontingenčný koeficient Cramerovo V^3 , analýzu rozptylu (F-test)⁴ a Cronbachovo α^5 . Výsledky prezentujeme vo frekvenčných a kontingenčných tabuľkách, ako i v stĺpcových, koláčových, pruhových a čiarových grafoch.

³ Cramerovo V je kontingenčný koeficient, ktorý meria silu štatistickej závislosti medzi dvomi nominálnymi premennými a jednou nominálnou a jednou ordinálnou premennou. Cramerovo V nadobúda hodnoty od 0 po 1, pričom hodnota 0 predstavuje perfektnú nezávislosť a hodnota 1 perfektnú závislosť medzi premennými.

⁴ Analýza rozptylu je nástroj na meranie štatistickej závislosti kardinálnej premennej na nezávislej nominálnej premennej.

⁵ Cronbachovo α je štatistická veličina merajúca mieru reliability (spoľahlivosti), resp. vnútornej konzistencie skonštruovaného výskumného nástroja – napr. indexu vytvoreného z viacerých ordinálnych premenných.

3. Výsledky

3.1 Sociálny status rodičov

Najskôr sa budeme zaoberať sociálnym statusom rodičov študentov. Ten bol vo výskume EUROSTUDENT VI. zisťovaný ich vzdelaním a príjmami a tak respondenti mali v tejto súvislosti uviesť, aké najvyššie vzdelanie dosiahli ich obaja rodičia a zhodnotiť celkovú finančnú situáciu v ich domácnosti porovnaním s príjmami v iných rodinách.

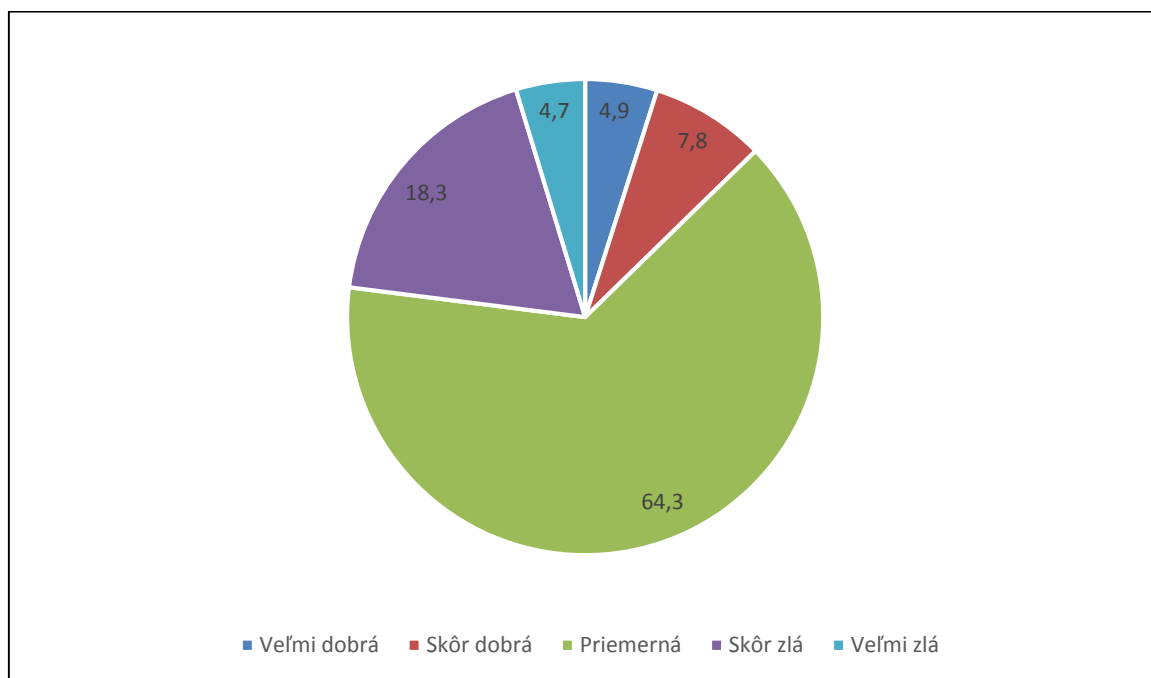
Dá sa povedať, že medzi stupňom dosiahnutého vzdelania matiek a otcov študentov existujú len zanedbateľné rozdiely, keď o niečo viac ako 2/5 matiek aj otcov študentov získalo stredoškolské vzdelanie s maturitou a približne 1/4 ich dosiahla vysokoškolské vzdelanie II. stupňa (tabuľka č. 3). O niečo vzdelanejšie sú matky mužov ako žien (Cramer $V=0,128$, $p=0,010$) a študentov študujúcich v Bratislave ako v iných mestách (Cramer $V=0,134$, $p=0,006$). Vyššie vzdelanie dosiahli taktiež otcovia mužov ako žien (Cramer $V=0,158$, $p<0,001$) a študentov študujúcich v Bratislave ako v iných mestách (Cramer $V=0,154$, $p=0,001$).

Tabuľka č. 3 Stupeň dosiahnutého vzdelania rodičov denných študentov VŠ (v %)

Stupeň dosiahnutého vzdelania	Matka	Otec
Základné alebo neukončené základné	1,5	1,0
Učňovské alebo stredoškolské bez maturity	16,1	24,6
Stredoškolské s maturitou	44,6	42,2
Pomaturitné kvalifikačné vzdelanie (druhá maturita)	4,9	2,1
Vyššie odborné vzdelanie (absolútorium)	2,2	2,0
Vysokoškolské I. stupeň (Bc.)	2,9	1,1
Vysokoškolské II. stupeň (Mgr., Ing., a pod.)	26,4	23,6
Získanie vedeckej hodnosti (CSc., PhD.)	1,1	1,9
Neviem	0,3	1,6

Takmer 2/3 respondentov zhodnotili finančnú situáciu ich domácnosti v porovnaní s príjmami iných rodín ako priemernú, 1/5 ju považovala za zlú a 1/10 za dobrú (graf č. 1). O niečo priaznivejšie charakterizovali finančnú situáciu domácností muži ako ženy (Cramer $V=0,099$, $p=0,027$).

Graf č. 1 Hodnotenie finančnej situácie rodiny dennými študentmi VŠ (v %)

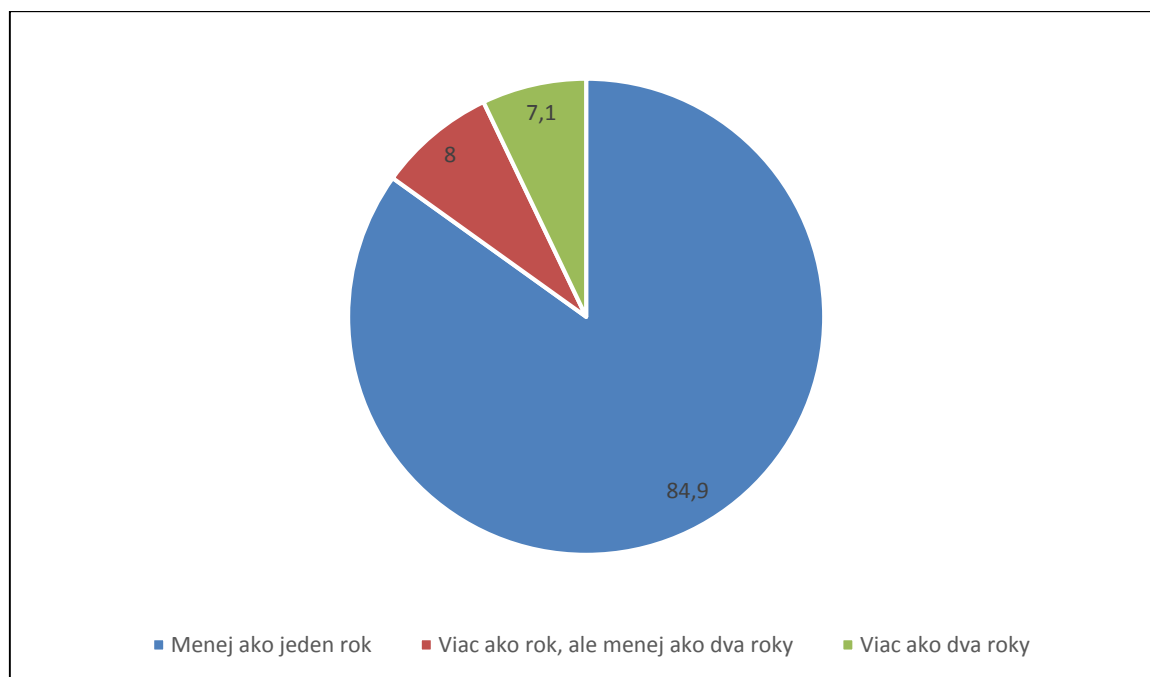

3.2 Situácia študentov pred nástupom na vysokú školu

Teraz sa sústredíme na situáciu študentov pred nástupom na vysokú školu. Tá sa vo výskume EUROSTUDENT VI. merala množstvom času, ktorý uplynul od skončenia strednej školy po nástup študentov na štúdium na vysokej škole, pracovnými skúsenosťami študentov pred nástupom na vysokú školu, prerušením štúdia a jeho príčinami.

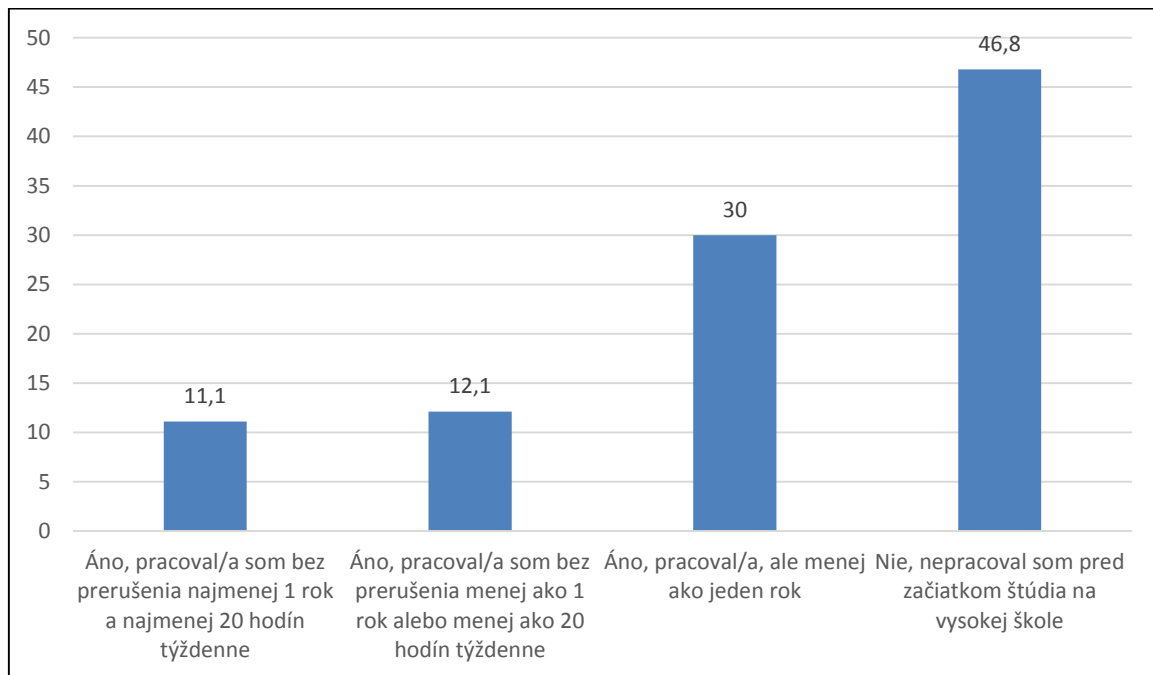
Možno konštatovať, že viac ako 4/5 denných študentov nastúpilo na vysokú školu kontinuálne ihneď po ukončení strednej školy, len málo (8 %) ich malo pred nástupom do systému vysokoškolského vzdelávania tzv. „gap year“ a ešte menej (7,1 %) ich uviedlo, že na vysokú školu nastúpili neskôr ako za dva roky po ukončení strednej školy (graf č. 2).

Graf č. 2 Čas medzi ukončením štúdia na strednej škole po nástup denných študentov VŠ do systému vysokoškolského vzdelávania (v %)

Táto skutočnosť sa premietla aj do distribúcie odpovedí respondentov na otázku, či získali pred nástupom na vysokú školu nejaké pracovné skúsenosti. Takmer 1/2 respondentov pred začiatkom štúdia na vysokej škole nepracovala vôbec, o niečo menej ako 1/3 pracovala, ale menej ako jeden rok, o niečo viac ako 1/10 pracovala bez prerušenia menej ako jeden rok alebo menej ako 20 hodín týždenne, ako aj bez prerušenia najmenej jeden rok a najmenej 20 hodín týždenne (graf č. 3).

Graf č. 3 Pracovné skúsenosti denných študentov VŠ pred nástupom na vysokú školu (v %)

O niečo bohatšie pracovné skúsenosti pred nástupom na vysokú školu majú pritom študenti bakalárskych študijných programov ako študenti magisterských študijných programov (Cramer $V=0,100$, $p=0,010$).

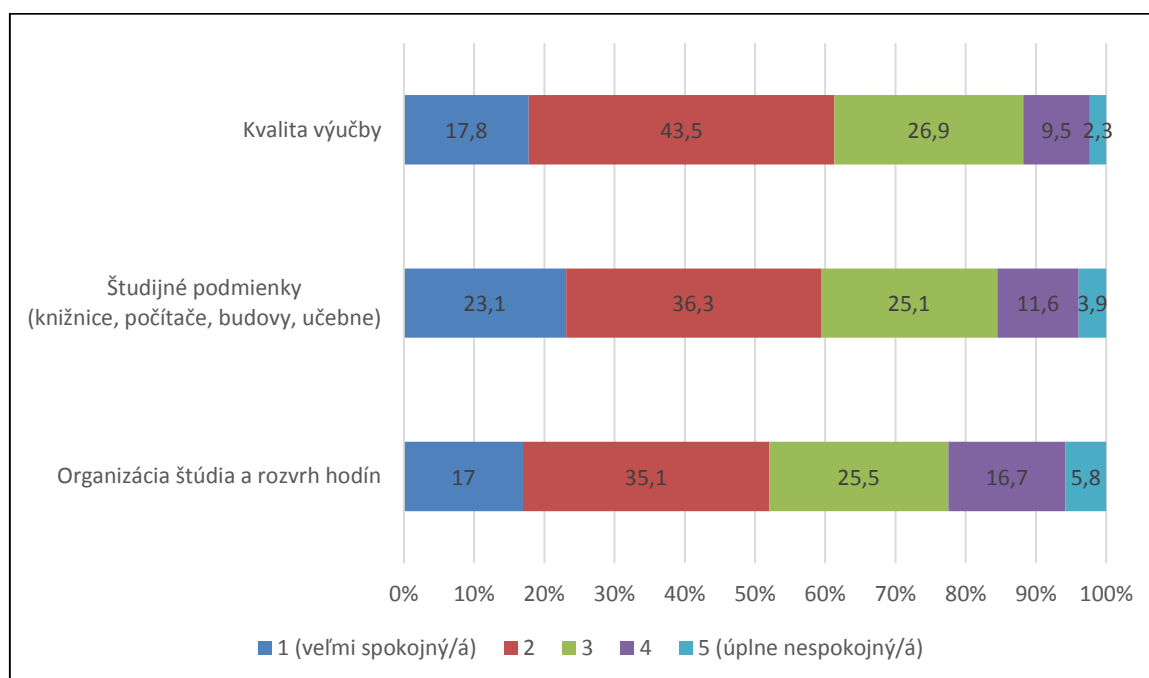
V súvislosti s prerušením štúdia a jeho príčinami sa ukázalo, že iba 1 % respondentov malo prerušené štúdium po dobu najmenej dvoch po sebe nasledujúcich semestrov, a to tak z dôvodu finančných problémov (0,3 %), ako i rodinných dôvodov (0,3 %), zdravotných ťažkostí (0,3 %), straty motivácie (0,2 %) a pracovných príčin (0,1 %).

3.3 Študijné podmienky

Ďalej sa budeme zaoberať študijnými podmienkami. Tieto sa vo výskume EUROSTUDENT VI. zisťovali prostredníctvom dvoch batérií otázok, v ktorých respondenti vyjadrovali svoju mieru spokojnosti najskôr s kvalitou výučby, organizáciou štúdia a rozvrhom hodín a študijnými podmienkami (z hľadiska vybavenia knižnicou, počítačmi, budovou či učebňami) a potom s vybavením školy, t.j. s knižnicou, počítačmi a internetom, bežnými učebňami, laboratóriami a špecializovanými učebňami a napokon učebňami a laboratórnymi pomôckami. Oslovení odpovedali na obidve otázky na 5-stupňovej Likertovej škále od 1 po 5, pričom bod 1 znamenal maximálnu spokojnosť a bod 5 maximálnu nespokojnosť s danou položkou.

Čo sa týka prvej otázky, najväčšiu spokojnosť študenti vyjadrili s kvalitou výučby, potom so študijnými podmienkami (knižnicou, počítačmi, budovou a učebňami) a najmenej spokojní boli s organizáciou štúdia a rozvrhom hodín (graf č. 4).

Graf č. 4 Miera spokojnosti denných študentov VŠ so študijnými podmienkami (v %)

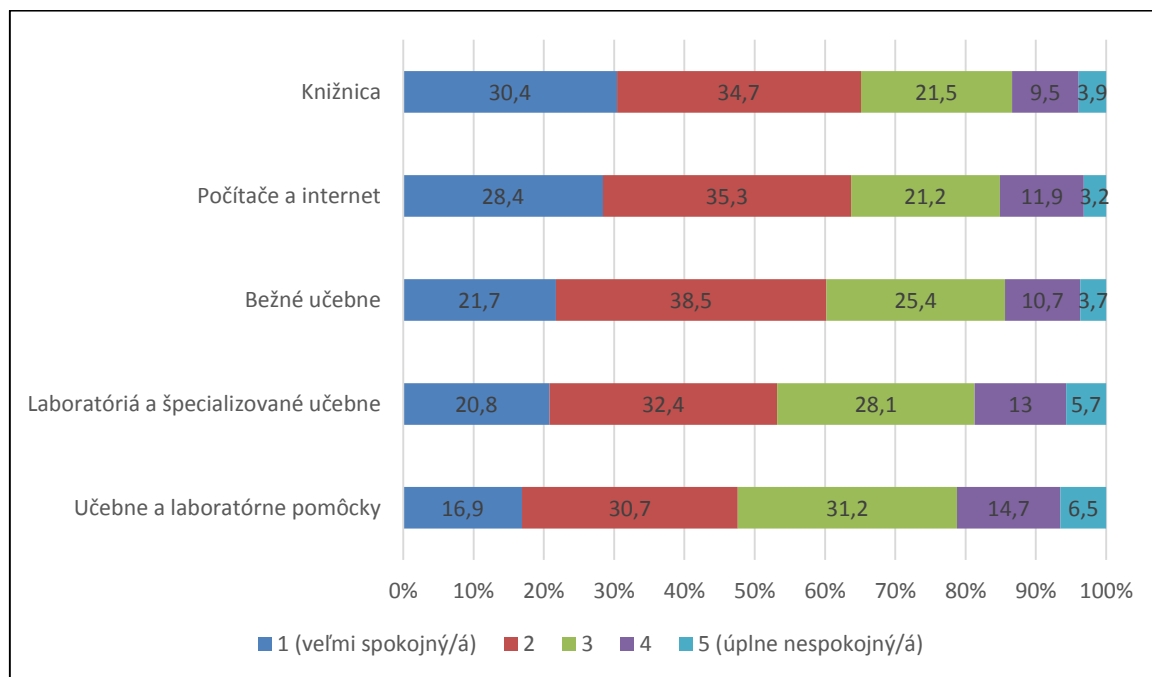

Druhostupňové triedenia dát ukazujú, že s organizáciou štúdia a rozvrhom hodín sú spokojnejší muži ako ženy (Cramer $V=0,109$, $p=0,010$) a s vybavením knižnicou, počítačmi, budovou a učebňami zase študenti bakalárskych študijných programov ako študenti

magisterských študijných programov (Cramer $V=0,142$, $p<0,001$) a študenti študujúci v hlavnom meste ako študenti študujúci v iných mestách (Cramer $V=0,189$, $p<0,001$).

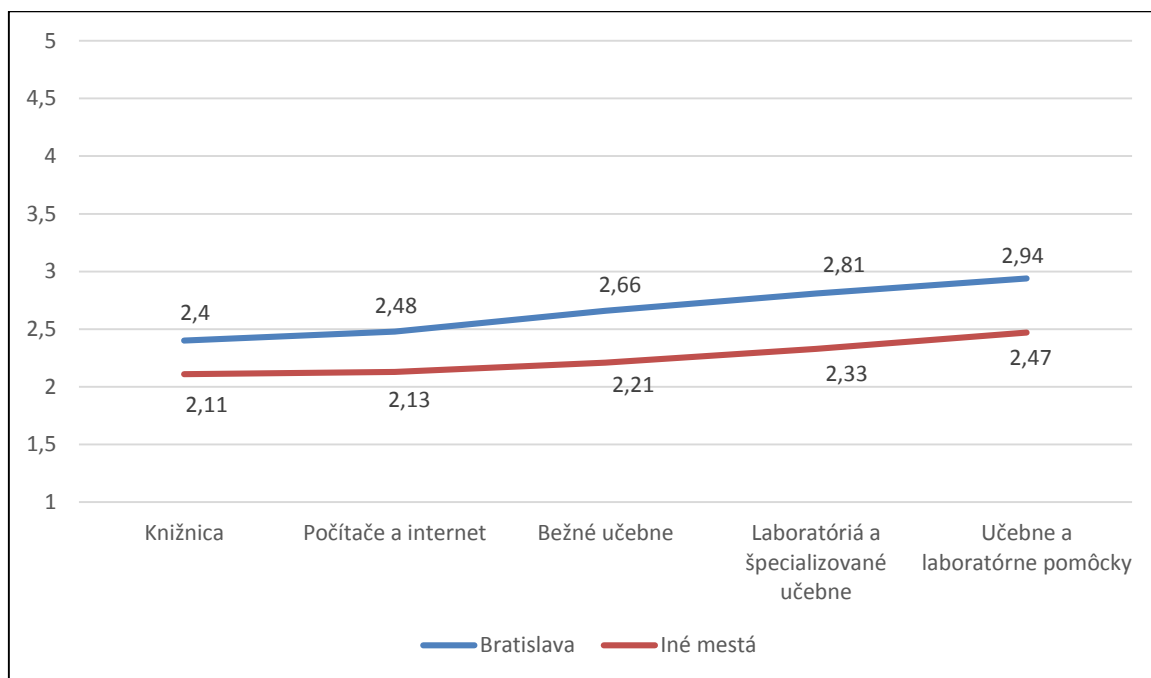
Pokiaľ ide o druhú otázku, najväčšiu spokojnosť respondenti vyjadrili s knižnicou, ďalej nasledovali počítače a internet, bežné učebne, laboratóriá a špecializované učebne a najväčšiu nespokojnosť vyjadrili s učebňami a laboratórnymi pomôckami (graf č. 5).

Graf č. 5 Miera spokojnosti denných študentov VŠ s vybavením školy (v %)

Rozdiely v sledovaných položkách ukazujú, že muži sú v porovnaní so ženami spokojnejší s laboratóriami a špecializovanými učebňami (Cramer $V=0,094$, $p=0,047$), študenti bakalárskych študijných programov sú v porovnaní so študenti magisterských študijných programov spokojnejší s knižnicou a (Cramer $V=0,126$, $p=0,001$) a študenti študujúci v hlavnom meste sú v porovnaní so študentmi študujúcimi v iných mestách spokojnejší tak s knižnicou (Cramer $V=0,156$, $p<0,001$), ako i s počítačmi a internetom (Cramer $V=0,163$, $p<0,001$), bežnými učebňami (Cramer $V=0,207$, $p<0,001$), laboratóriami a špecializovanými učebňami (Cramer $V=0,204$, $p<0,001$) aj učebňami a laboratórnymi pomôckami (Cramer $V=0,208$, $p<0,001$) (graf č. 6).

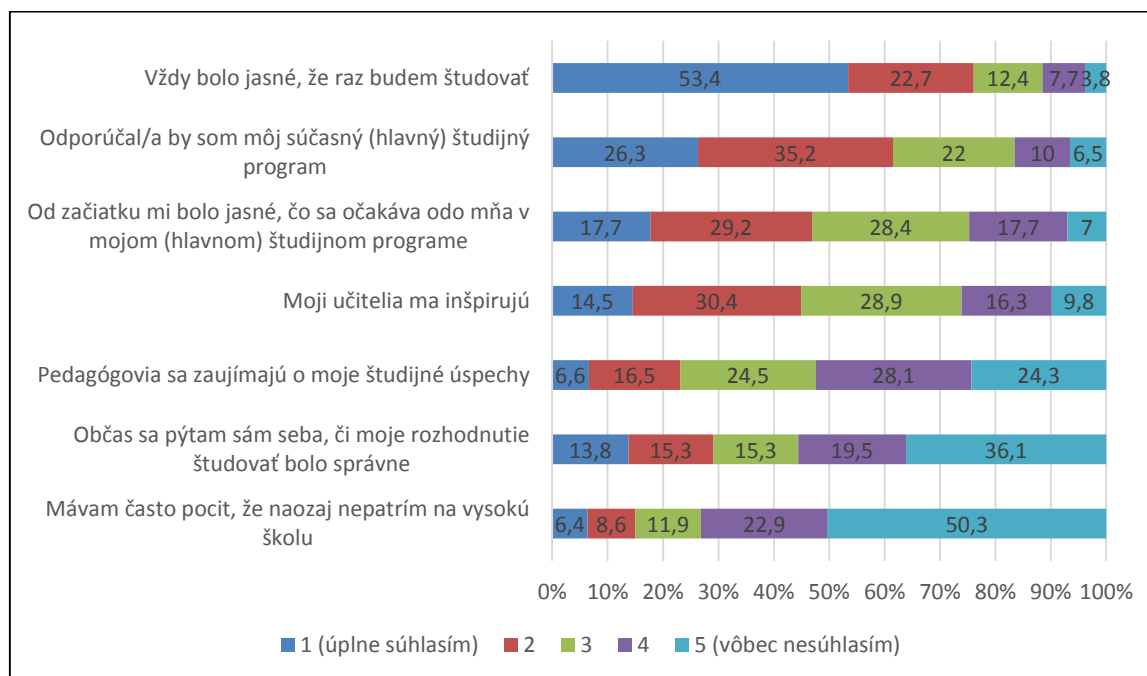
Graf č. 6 Miera spokojnosti denných študentov VŠ s vybavením školy podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách (priemerné hodnoty)

3.4 Vzťah k vzdelávaniu

Týmto sa dostávame k vzťahu študentov k vzdelávaniu. Tento sa vo výskume EUROSTUDENT VI. meritórne meral prostredníctvom miery súhlasu respondentov s výrokmami „Moji učitelia ma inšpirujú“, „Vždy bolo jasné, že raz budem študovať“, „Odporúčal/a by som môj súčasný (hlavný) študijný program“, „Od začiatku bolo jasné, čo sa očakáva odo mňa v mojom (hlavnom) študijnom programe“, „Mávam často pocit, že naozaj nepatrím na vysokú školu“, „Pedagógovia sa zaujímajú o moje študijné úspechy“ a „Občas sa pýtam sám seba, či moje rozhodnutie študovať bolo správne“. Študenti boli požiadaní, aby sa ku každému z týchto tvrdení vyjadrili na 5-stupňovej Likertovej škále, pričom bod 1 znamenal úplný súhlas a bod 5 úplný nesúhlas s príslušným tvrdením. Ukázalo sa, že respondenti najsilnejšie súhlasili s tým, že vždy bolo jasné, že raz budú študovať, ďalej s tým, že by odporúčali svoj súčasný študijný program, od začiatku bolo jasné, čo sa od nich v ich súčasnom programe očakáva, učitelia ich inšpirujú, pedagógovia sa zaujímajú o ich študijné úspechy, občas sa sami seba pýtajú, či ich rozhodnutie študovať, bolo správne a najsilnejší nesúhlas oslovení vyjadrili s tým, že často majú pocit, že nepatria na vysokú školu (graf č. 7).

Graf č. 7 Miera súhlasu denných študentov VŠ s výrokmami týkajúcimi sa vzťahu k vzdelávaniu (v %)

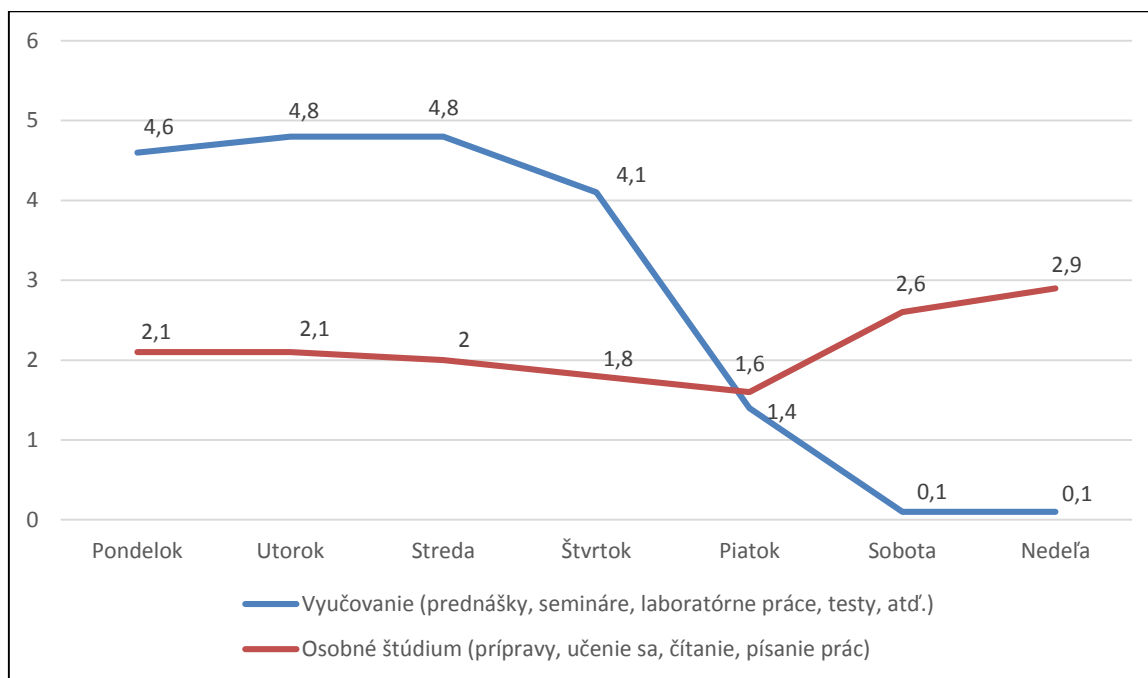

Pre súhrnnú analýzu vzťahu denných študentov vysokých škôl k štúdiu sme v ďalšom kroku z týchto siedmich premenných skonštruovali index vzťahu k štúdiu. Tento kardinálny

ukazovateľ sme vytvorili na škále od 0 po 100, pričom bod 0 indikoval negatívny a bod 100 pozitívny vzťah respondentov k štúdiu. Pri konštrukcii tohto indexu sme postupovali tak, že študentom, ktorí úplne súhlasili s výroky „Mojí učitelia ma inšpirujú“, „Vždy bolo jasné, že raz budem študovať“, „Odporúčal/a by som môj súčasný (hlavný) študijný program“, „Od začiatku bolo jasné, čo sa očakáva odo mňa v mojom (hlavnom) študijnom programe“ a „Pedagógovia sa zaujímajú o moje študijné úspechy“, sme priradili skóre 100; tým, ktorí s nimi skôr súhlasili, skóre 75; tým, ktorí s nimi čiastočne súhlasili a čiastočne nesúhlasili, skóre 50; tým, ktorí s nimi skôr nesúhlasili, skóre 25 a napokon tým, ktorí s nimi vôbec nesúhlasili, skóre 0. Pri tvrdeniach „Mávam často pocit, že naozaj nepatrím na vysokú školu“ a „Občas sa pýtam sám seba, či moje rozhodnutie študovať bolo správne“ sme postupovali opačne, takže respondentom, ktorí s nimi úplne súhlasili, sme udelili skóre 0; tým, ktorí s nimi skôr súhlasili, skóre 25; tým, ktorí s nimi čiastočne súhlasili a čiastočne nesúhlasili, skóre 50; tým, ktorí s nimi skôr nesúhlasili, skóre 75 a nakoniec tým, ktorí s nimi vôbec nesúhlasili, skóre 100. Tento index bol vysoko reliabilný (Cronbach alpha=0,770) a následnými výpočtami sme zistili, že študenti magisterských študijných programov – ktorí vo vzťahu k štúdiu dosiahli skóre 64,9, majú k vzdelávaniu pozitívnejší vzťah ako študenti bakalárskych študijných programov – ktorí dosiahli skóre 60,2 ($F(1, 1126)=15,179, p<0,001$).

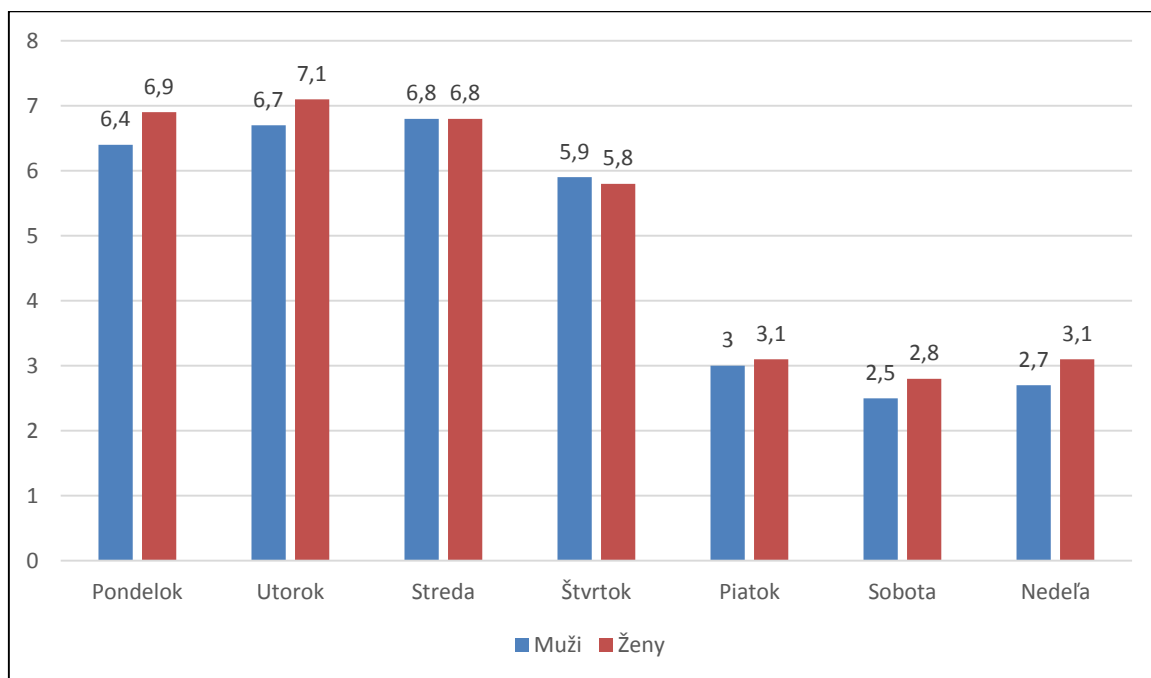
Následne mali respondenti uviesť, koľko hodín spravidla trávajú v bežnom týždni počas semestra na vyučovaní – napr. na prednáškach, seminároch, v laboratóriách či písaním testov a ako dlho sa venujú osobnému štúdiu – napr. čítaním, učením sa, písaním prác alebo prípravou na vyučovanie. Možno konštatovať, že denní študenti vysokých škôl trávajú v čase od pondelka do piatku na vyučovaní celkovo priemerne 19,7 hod. a osobnému štúdiu sa respondenti počas celého týždňa (od pondelka do nedele) celkovo priemerne venujú 15,1 hod., čo je približne 2,2 hod. denne. V pondelok, utorok, stredu a štvrtok pritom študenti trávajú viac hodín na vyučovaní v škole a len v piatok vzdelávaniu venujú viac času prostredníctvom osobného štúdia (graf č. 8).

Graf č. 8 Priemerný počet hodín strávených dennými študentmi VŠ v bežnom týždni počas semestra na vyučovaní a osobným štúdiom

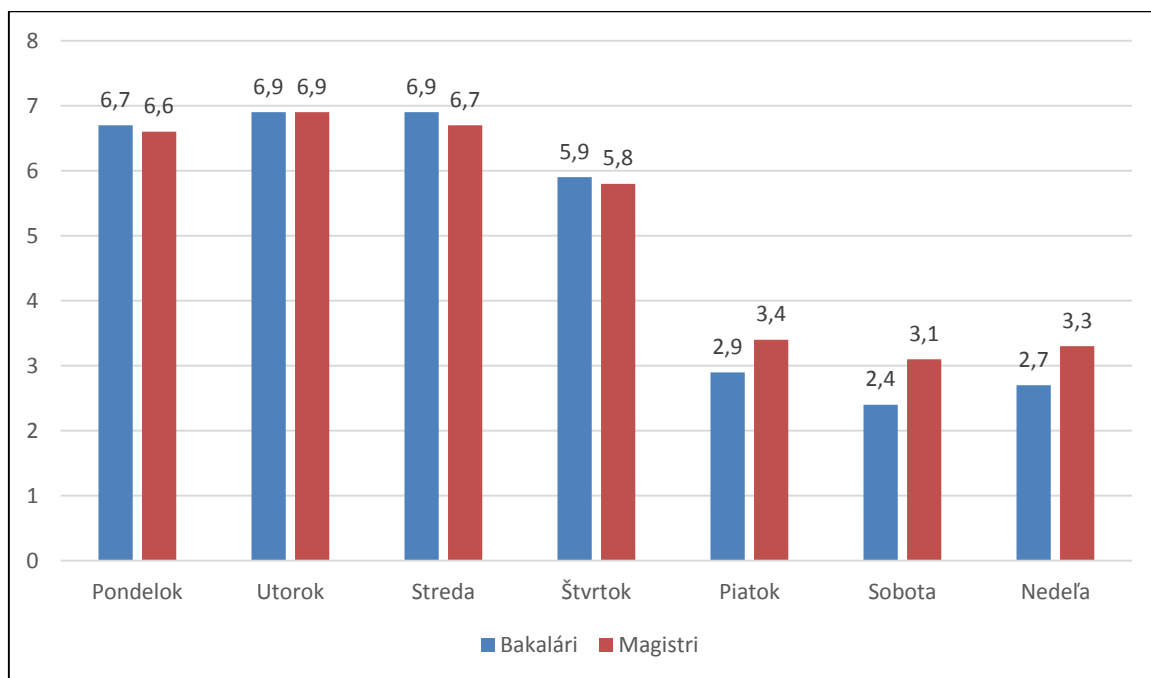
Po spočítaní hodín strávených na vyučovaní a hodín venovaných osobnému štúdiu zisťujeme, že najviac času činnostiam súvisiacim so štúdiom venujú respondenti v utorok (priemerne 6,9 hod.), ďalej nasleduje streda (6,8 hod.), pondelok (6,7 hod.), štvrtok (5,9 hod.) a napokon piatok (3,0 hod.). Pre úplnosť ešte doplníme, že v sobotu sa študenti osobnému štúdiu venujú priemerne 2,7 hod. a v nedeľu 3,0 hod. V grafoch č. 9, 10, 11 a 12 je prezentovaný priemerný počet hodín, ktoré respondenti venujú vzdelávacím aktivitám v bežnom týždni počas semestra podľa pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a podľa spôsobu bývania počas semestra.

Graf č. 9 Priemerný počet hodín venovaných dennými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa pohlavia

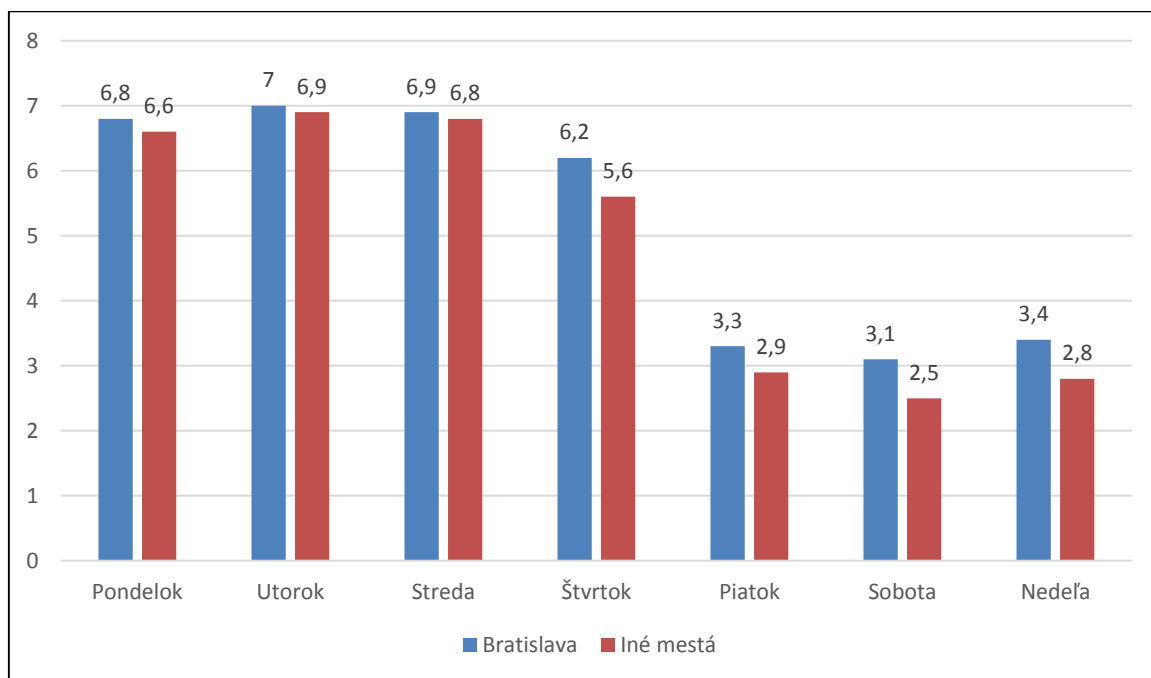
Ako vidno, muži v porovnaní so ženami venujú činnostiam súvisiacim so štúdiom viac času len v štvrtok, kým ženy sa vzdelávacím aktivitám venujú intenzívnejšie v pondelok, utorok, piatok a rovnako i cez víkend.

Graf č. 10 Priemerný počet hodín venovaných dennými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa študijného programu

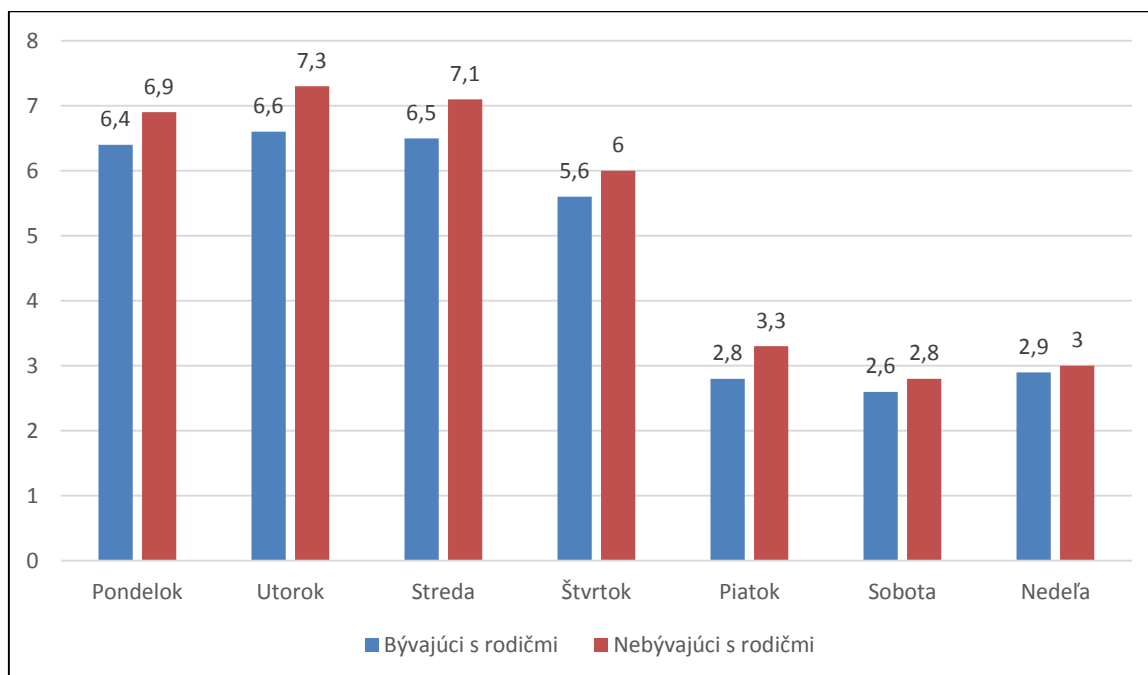
Vo vzťahu k študijnému programu môžeme vidieť, že študenti bakalárskych študijných programov sa činnostiam súvisiacim so štúdiom venujú aktívnejšie v pondelok, stredu a štvrtok a študentmi magisterských študijných programov zase v piatok a počas víkendu.

Graf č. 11 Priemerný počet hodín venovaných dennými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách

V súvislosti s lokalizáciou vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách zisťujeme, že počas celého týždňa sa činnostiam súvisiacim so štúdiom venujú aktívnejšie študenti študujúci v Bratislave ako v iných mestách.

Graf č. 12 Priemerný počet hodín venovaných dennými študentmi VŠ činnostiam súvisiacim so štúdiom podľa spôsobu bývania počas semestra

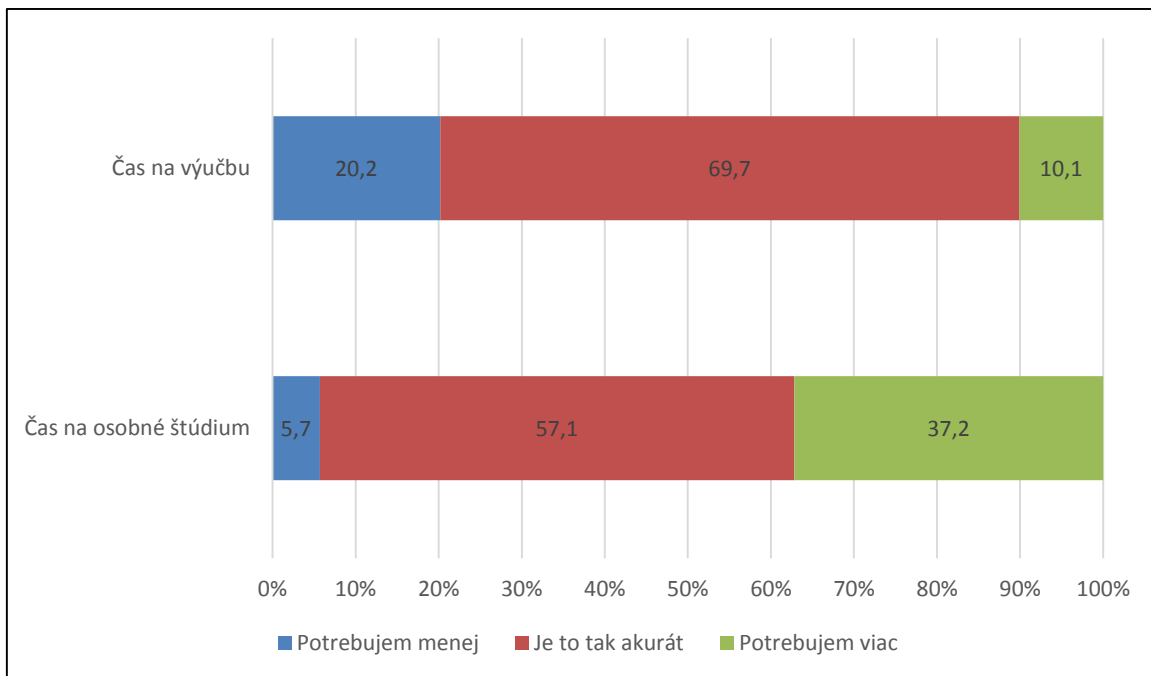
Rovnako jednostranné rozdiely v priemernom počte hodín venovaných činnostiam súvisiacim so štúdiom vykazujú triedenia podľa toho, či študenti bývajú alebo nebývajú počas semestra s rodičmi, pričom počas celého týždňa sa vzdelávacím aktivitám venujú oveľa intenzívnejšie respondenti, ktorí so svojimi rodičmi počas akademického roka nebývajú.

Súčtom času stráveného na vyučovaní a času venovaného osobnému štúdiu sme napokon vypočítali, koľko hodín sa respondenti počas týždňa celkovo vzdelávajú. Je to priemerne 35 hodín týždenne, čo predstavuje približne 5 hodín denne. Viac času vzdelávaniu venujú teda ženy (priemerne 35,7 hod. týždenne a 5,1 hod. denne) ako muži (priemerne 34,0 hod. týždenne a 4,9 hod. denne), študenti magisterských študijných programov (priemerne 35,9 hod. týždenne a 5,1 hod. denne) ako študenti bakalárskych študijných programov (priemerne 34,4 hod. týždenne a 4,9 hod. denne), študenti študujúci v Bratislave (priemerne 36,9 hod. týždenne a 5,3 hod. denne) ako študenti študujúci v iných mestách (priemerne 34,0 hod. týždenne a 4,9 hod. denne) ($F(1, 1038)=8,099, p=0,005$) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (priemerne 36,3 hod. týždenne a 5,2 hod. denne) ako študenti, ktorí počas semestra s rodičmi bývajú (priemerne 33,4 hod. týždenne a 4,8 hod. denne) ($F(1, 1061)=9,277, p=0,002$).

V ďalšej časti dotazníka boli následne respondenti požiadaní, aby uviedli, či by na výučbu a osobné štúdium potrebovali menej, rovnako alebo viac času. Pokiaľ ide o čas na

výučbu, približne 1/5 oslovených by na ňu potrebovala menej času, takmer 7 z 10 opýtaných je s množstvom času venovaného výučbe spokojných a len 1/10 by na ňu potrebovala viac času. Čo sa týka času na osobné štúdium, len malý podiel študentov by naň potreboval menej času, približne 3/5 vyjadrili s množstvom času venovaného osobnému štúdiu spokojnosť a necelé 2/5 by naň potrebovali viac času. Porovnaním názorov respondentov na zníženie alebo zvýšenie množstva času potrebného na výučbu a osobné štúdium tak zisťujeme, že študenti by potrebovali viac času na osobné štúdium ako na výučbu (graf č. 13).

Graf č. 13 Názory denných študentov VŠ na zníženie alebo zvýšenie množstva času potrebného na výučbu a osobné štúdium (v %)

Na osobné štúdium by viac času potrebovali ženy (41,2 %) ako muži (31,9 %) (Cramer $V=0,099$, $p=0,005$) a študenti študujúci v Bratislave (42,4 %) ako študenti študujúci v iných mestách (34,8 %) (Cramer $V=0,087$, $p=0,018$).

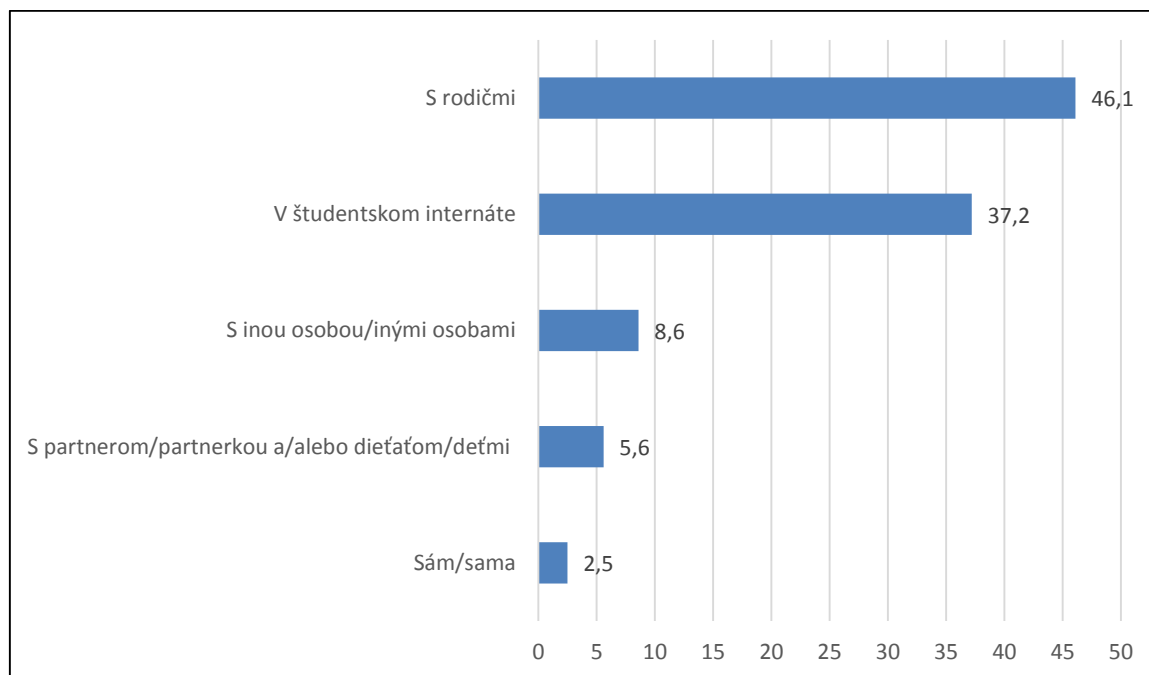
3.5 Životné podmienky

Kľúčová sekcia výskumu EUROSTUDENT VI. je zameraná na životné podmienky, v rámci ktorých sa u respondentov zisťujú spôsoby bývania, zamestnanie, príjmy a výdavky.

3.5.1 Spôsoby bývania

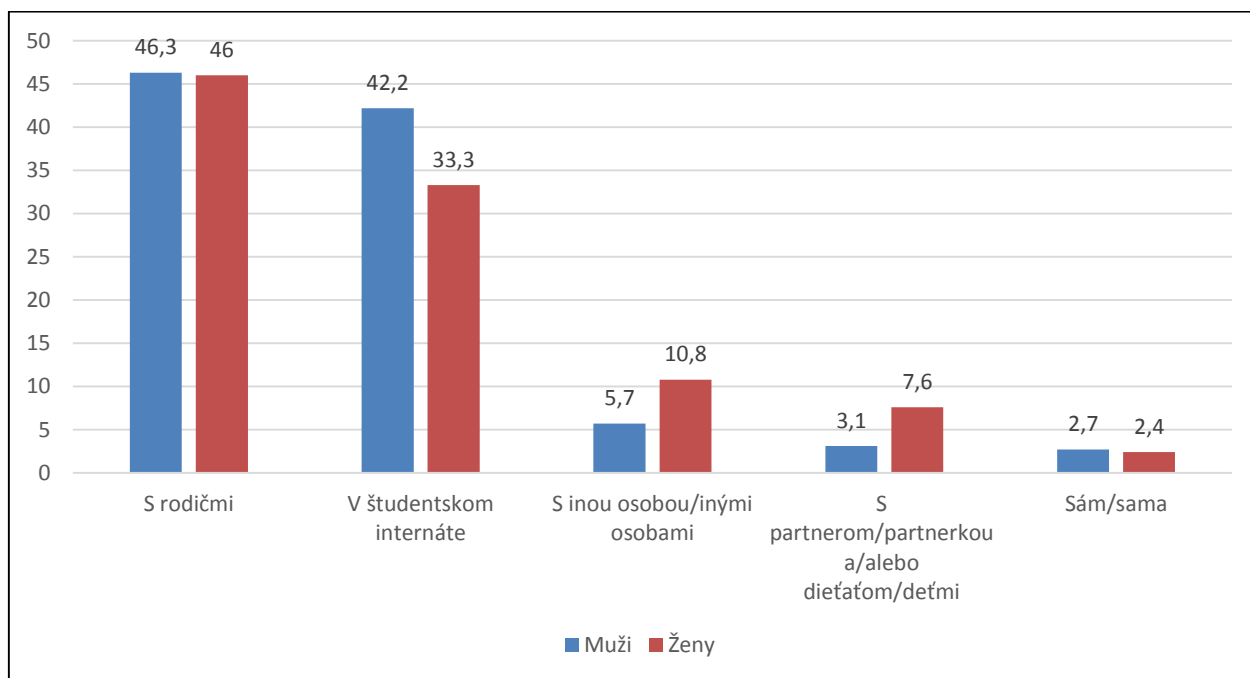
Takmer 1/2 denných študentov vysokých škôl na Slovensku býva počas akademického roka u rodičov, o niečo viac ako 1/3 ich býva v študentských internátoch a menej ako 1/10 býva s inou osobou/inými osobami. Ešte o niečo menej vysokoškolákov býva počas semestra s partnerom/partnerkou a/alebo dieťaťom/deťmi a najmenší podiel je tých, ktorí bývajú sami (graf č. 14).

Graf č. 14 Spôsoby bývania denných študentov VŠ počas semestra (v %)

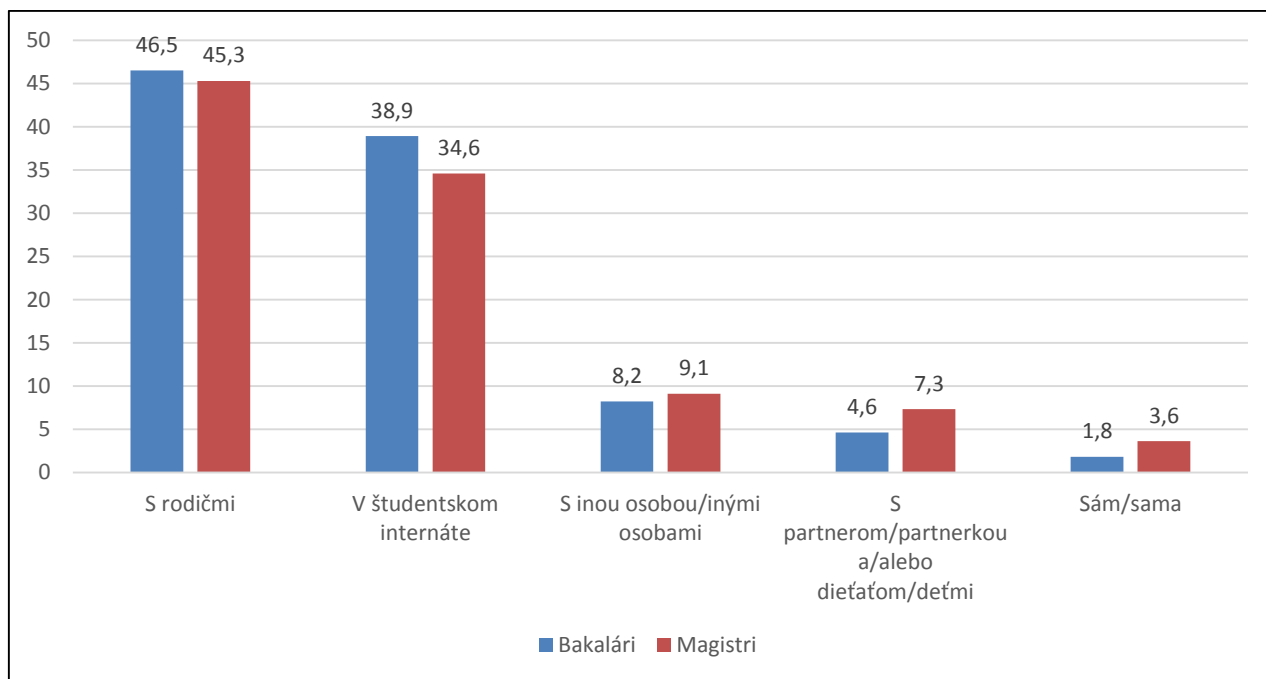

S rodičmi býva viac študentov študujúcich v iných mestách ako v Bratislave (Cramer $V=0,110$, $p=0,010$), v študentských internátoch býva zase viac mužov ako žien (Cramer $V=0,147$, $p<0,001$), študentov bakalárskych ako magisterských študijných programov a študentov študujúcich v Bratislave ako v iných mestách a napokon s inou osobou/inými osobami býva viac žien ako mužov (grafy č. 15, 16 a 17).

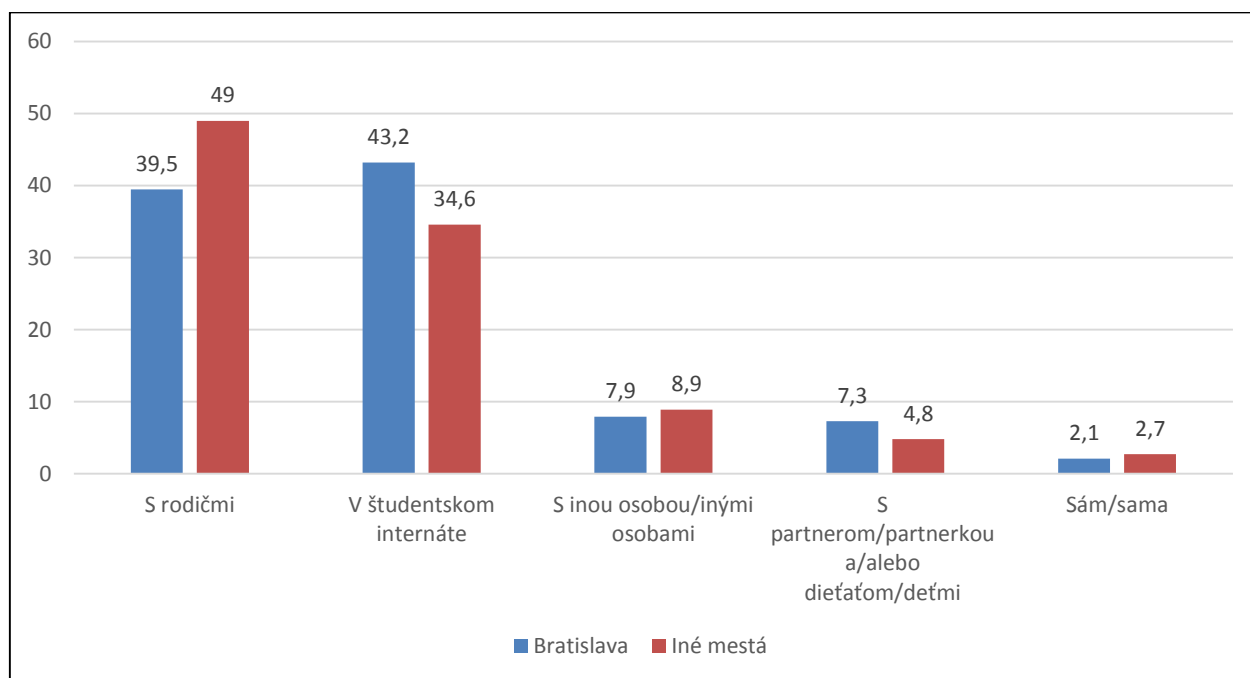
Graf č. 15 Spôsoby bývania denných študentov VŠ podľa pohlavia (v %)

Graf č. 16 Spôsoby bývania denných študentov VŠ podľa študijného programu (v %)

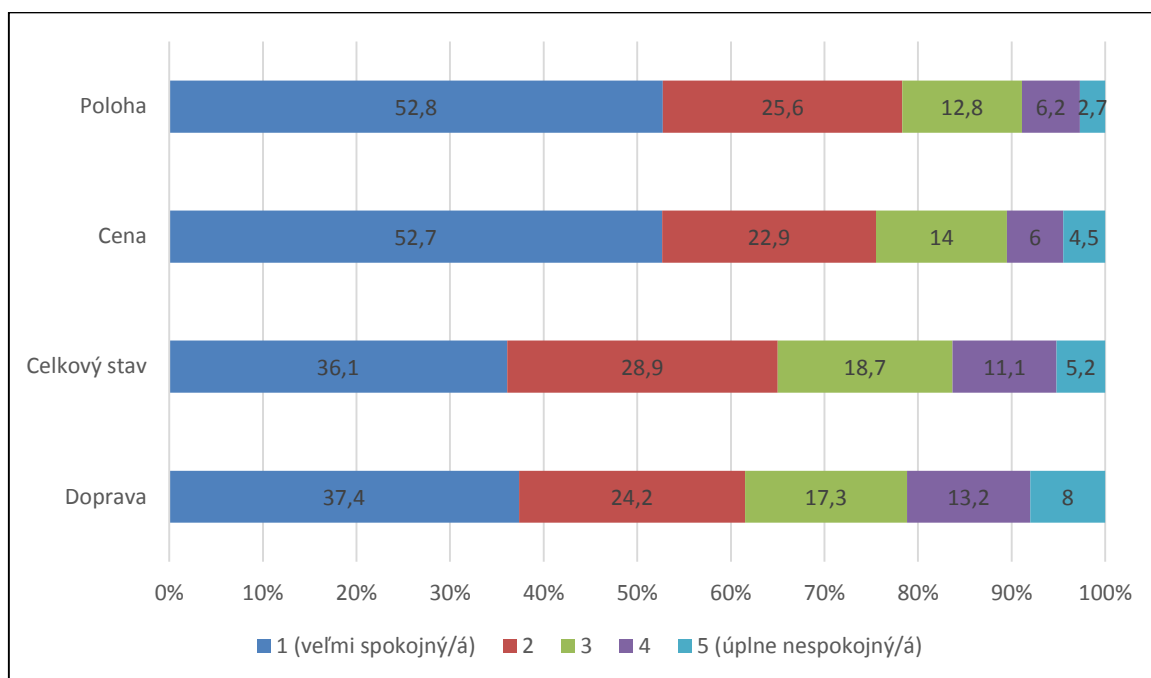

Graf č. 17 Spôsoby bývania denných študentov vysokých škôl podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách (v %)

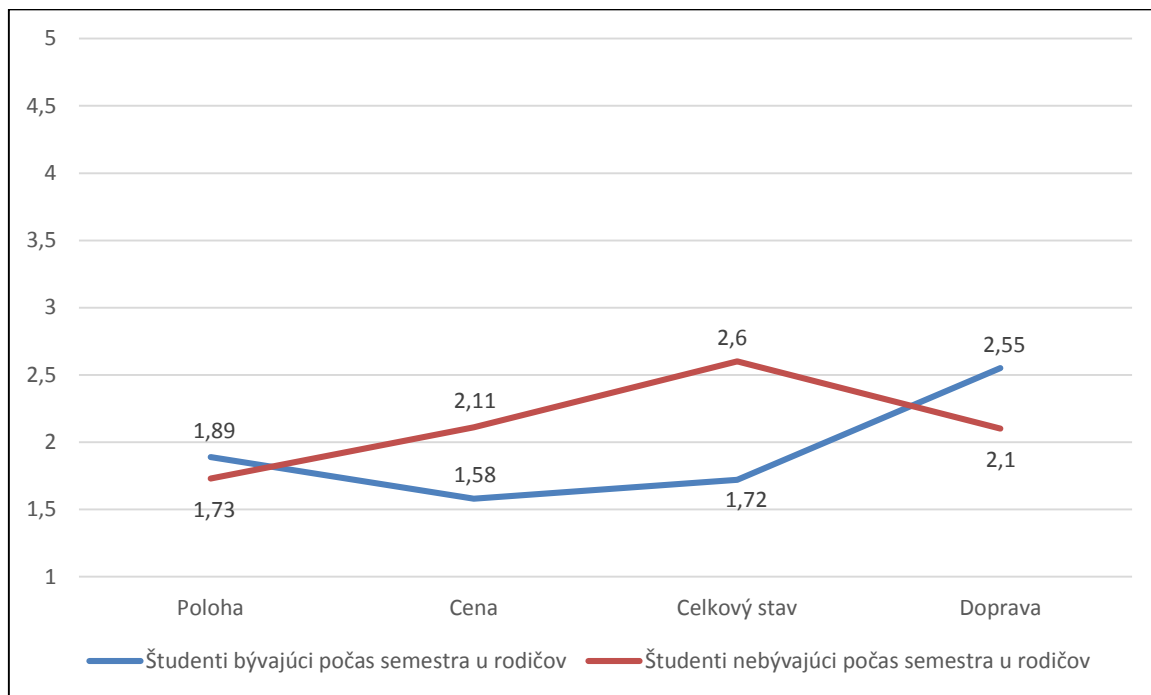
V ďalšom kroku boli respondenti požiadaní, aby prostredníctvom 5-stupňovej Likertovej škály uviedli, do akej miery sú s týmto svojím bývaním počas semestra spokojní z hľadiska 4 rozličných aspektov – ceny, polohy, celkového stavu a času potrebného na dopravenie sa na vysokú školu (pričom bod 1 znamenal maximálnu spokojnosť a bod 5 maximálnu nespokojnosť s danou položkou). Najväčšiu spokojnosť študenti vyjadrili s polohou, ďalej nasledovali cena, celkový stav a nakoniec čas potrebný na dopravenie sa na vysokú školu (graf č. 18).

Graf č. 18 Miera spokojnosti denných študentov VŠ s bývaním z hľadiska rozličných aspektov (v %)

Miera spokojnosti respondentov s bývaním z hľadiska uvedených 4 aspektov do značnej miery závisí od toho, či študenti počas semestra bývajú s rodičmi alebo nie. Tak tí, ktorí počas semestra s rodičmi bývajú, vyjadrili väčšiu spokojnosť s cenou (Cramer $V=0,271$, $p<0,001$) a celkovým stavom bývania (Cramer $V=0,388$, $p<0,001$), zatiaľ čo tí, ktorí počas tohto obdobia s nimi nebývajú, boli zase spokojnejší s polohou (Cramer $V=0,126$, $p=0,001$) a časom potrebným na dopravenie sa na vysokú školu (Cramer $V=0,188$, $p<0,001$) (graf č. 19).

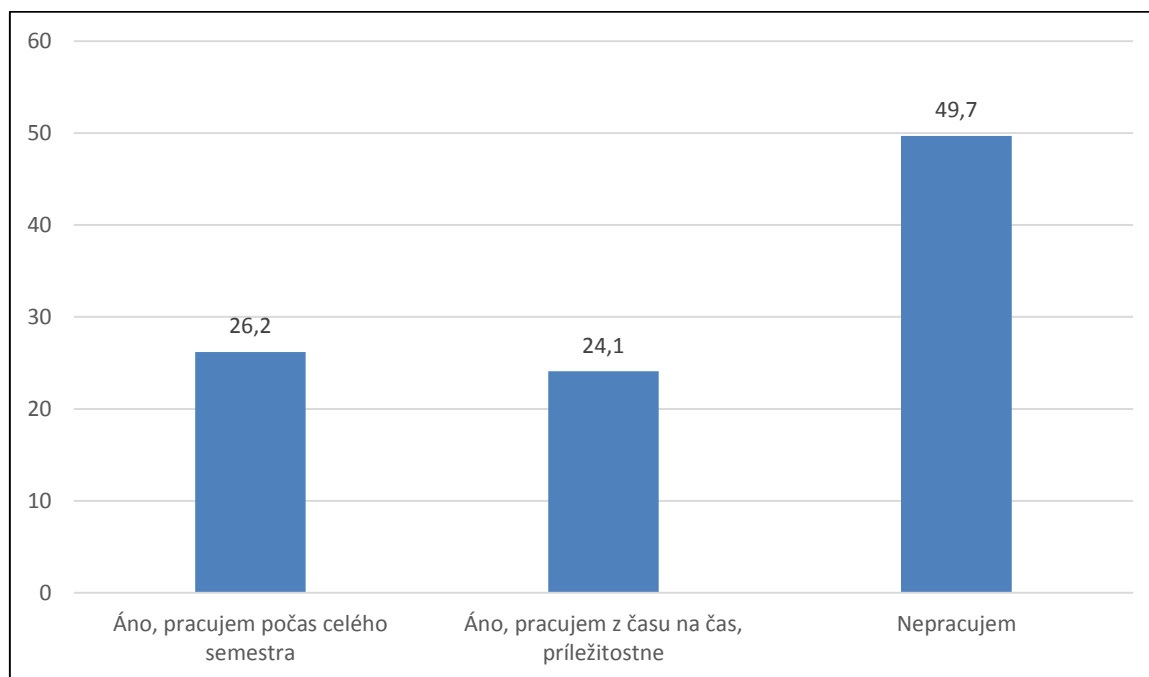
Graf č. 19 Miera spokojnosti denných študentov VŠ s bývaním z hľadiska rozličných aspektov podľa spôsobu bývania počas semestra (priemerné hodnoty)

3.5.2 Zamestnanie

V rámci ukazovateľov zamestnania respondenti najskôr odpovedali na otázku, či počas semestra majú alebo nemajú platenú prácu. Údaje ukazujú, že o niečo viac ako 1/4 vysokoškolákov pracuje počas celého semestra, takmer 1/4 pracuje z času na čas (príležitostne) a 1/2 nepracuje vôbec (graf č. 20).

Graf č. 20 Zamestnanie denných študentov VŠ počas semestra (v %)

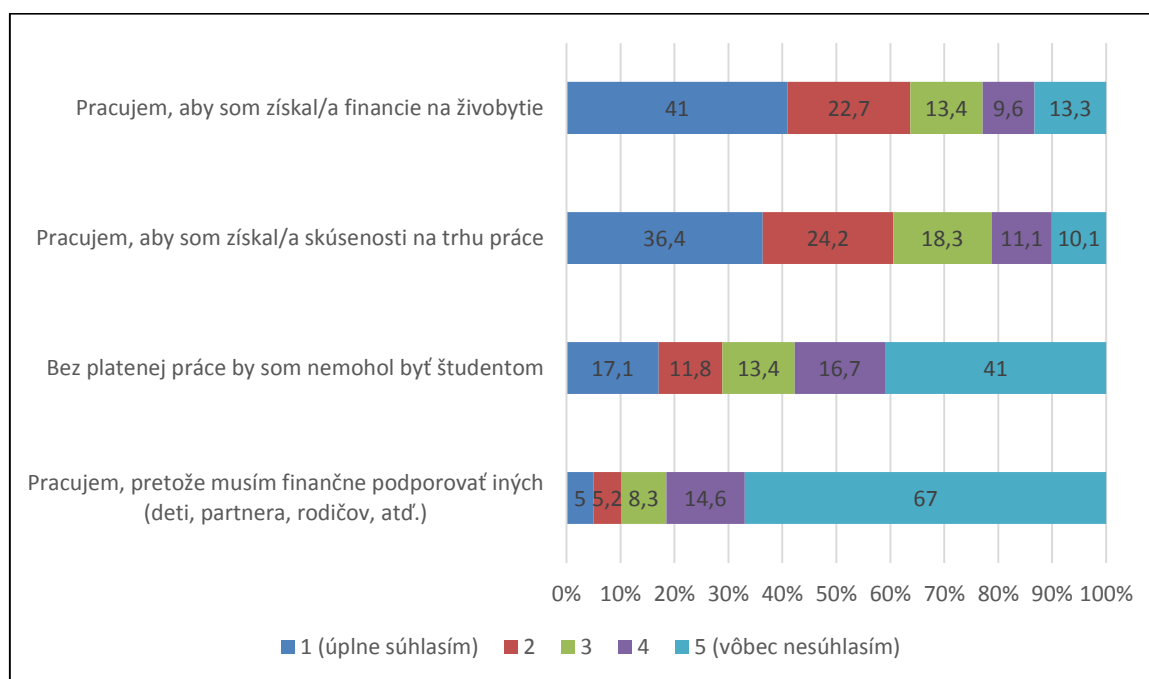
Vo vykonávaní platenej práce existujú medzi respondentmi štatisticky významné rozdiely podľa pohlavia, študijného programu a lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách. Počas celého semestra, ako i príležitostne pracuje o niečo viac žien ako mužov (keďže 28,8 % žien pracuje počas celého semestra a 24,4 % príležitostne, kým mužov pracuje 22,7 % počas celého semestra a 23,8 % príležitostne) (Cramer $V=0,076$, $p=0,039$). Zatiaľ čo počas celého semestra pracuje viac študentov magisterských študijných programov, príležitostne pracuje viac študentov bakalárskych študijných programov (nakolko 23,2 % študentov bakalárskych študijných programov pracuje počas celého semestra a 25,6 % príležitostne, kým študentov magisterských študijných programov pracuje 30,9 % počas celého semestra a 22,0 % príležitostne) (Cramer $V=0,086$, $p=0,016$). Predovšetkým počas celého semestra, no i príležitostne pracuje viac študentov študujúcich v Bratislave ako v iných mestách (keďže 36,9 % študentov študujúcich v Bratislave pracuje počas celého semestra a 25,5 %

príležitostne, kým študentov študujúcich v iných mestách pracuje 20,4 % počas celého semestra a 23,6 % príležitostne) (Cramer V=0,199, p<0,001).

Respondenti, ktorí v predchádzajúcej otázke uviedli, že buď počas celého semestra alebo príležitostne pracujú, boli ďalej požiadaní, aby uviedli, koľko hodín týždenne približne v práci strávia. Dáta ukazujú, že denní študenti vysokých škôl na Slovensku venujú práci počas semestra v bežnom týždni priemerne 18,5 hodiny. Podstatne intenzívnejšie pritom pracujú muži (21,4 hodiny za týždeň) ako ženy (16,6 hodiny týždenne) (F (1, 543)=5,289, p=0,022).

Následne bola (pravidelne a príležitostne) pracujúcim študentom predložená séria 4 výrokov, ktoré indikovali rozličné dôvody vykonávania platenej práce. Respondenti tak postupne vyjadrovali svoju mieru súhlasu s tvrdeniami „Pracujem, aby som získal/a financie na živobytie“, „Pracujem, aby som získal/a skúsenosti na trhu práce“, „Bez platenej práce by som nemohol byť študentom“ a „Pracujem, pretože musím finančne podporovať iných (deti, partnera, rodičov, atď.)“. Študenti odpovedali na 5-stupňovej Likertovej škále, kde bod 1 znamenal silný súhlas a bod 5 silný nesúhlas s príslušným výrokom. Respondenti vyslovili najsilnejší súhlas s tvrdením, podľa ktorého pracujú, aby získali finančné prostriedky na živobytie, ďalej to bola práca za účelom získania skúseností na trhu práce, nemožnosť študovania na vysokej škole bez platenej práce a napokon práca z dôvodu finančného podporovania iných osôb – napr. detí, partnera, rodičov, atď. (graf č. 21).

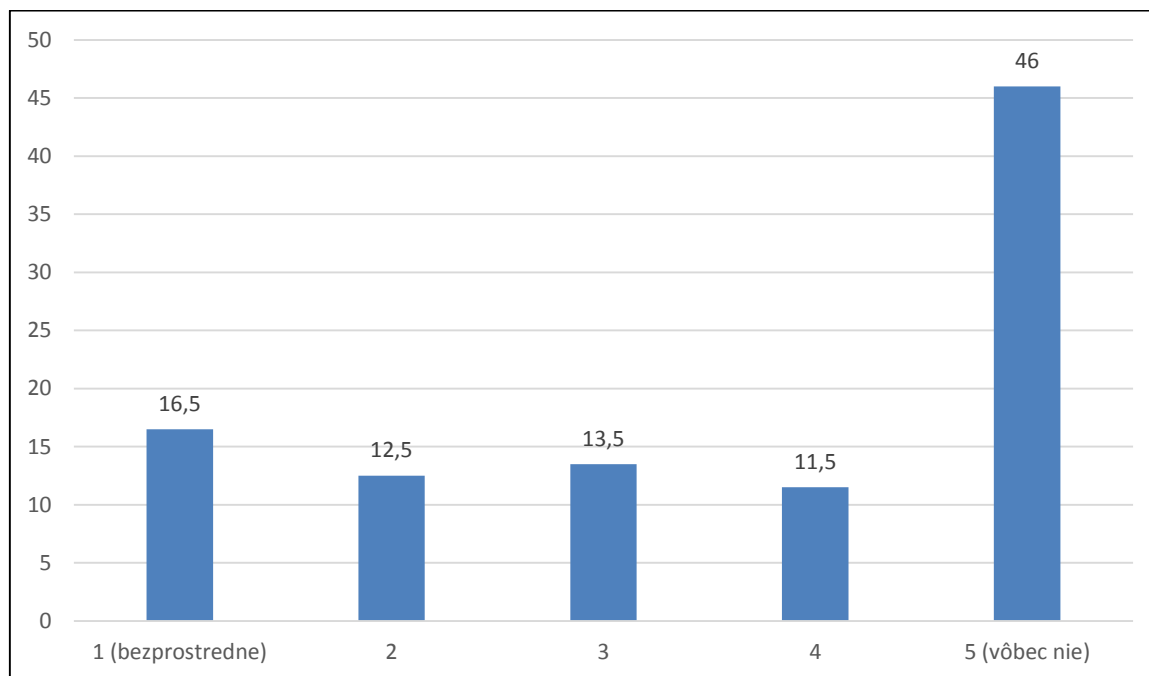
Graf č. 21 Miera súhlasu denných študentov VŠ s rôznymi dôvodmi, pre ktoré pracujú (v %)

Za účelom získania financií na živobytie pracujú vo vyššej miere študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi ako tí, ktorí s nimi počas semestra bývajú (Cramer $V=0,146$, $p=0,019$). S úmyslom získať skúsenosti na trhu práce zase pracuje viac študentov magisterských ako bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,143$, $p=0,023$).

Zaujímavé výsledky priniesla distribúcia odpovedí respondentov na otázku, ako bezprostredne súvisí práca, ktorú vykonávajú, s obsahom ich študijného programu. Respondenti na túto otázku odpovedali prostredníctvom 5-stupňovej Likertovej škály, kde bod 1 znamenal bezprostrednú súvislosť a bod 5 žiadnu súvislosť medzi vykonávanou prácou a študijným programom. 16,5 % oslovených uviedlo, že práca, ktorú vykonávajú, súvisí s ich študijným programom bezprostredne, 12 % skôr áno, 13,5 % čiastočne áno a čiastočne nie, 11,5 % skôr nie a až 46 % označilo variant odpovede „vôbec nie“. Možno teda konštatovať, že o niečo viac ako 1/4 pracujúcich študentov pracuje v oblasti, ktorá s obsahom nimi študovaných kurzov súvisí a takmer 3/5 ich pracujú v oblasti, ktorá so zameraním ich vzdelávania nesúvisí (graf č. 22).

Graf č. 22 Miera súvislosti medzi zamestnaním vykonávaným dennými študentmi VŠ a obsahom ich študijného programu (v %)

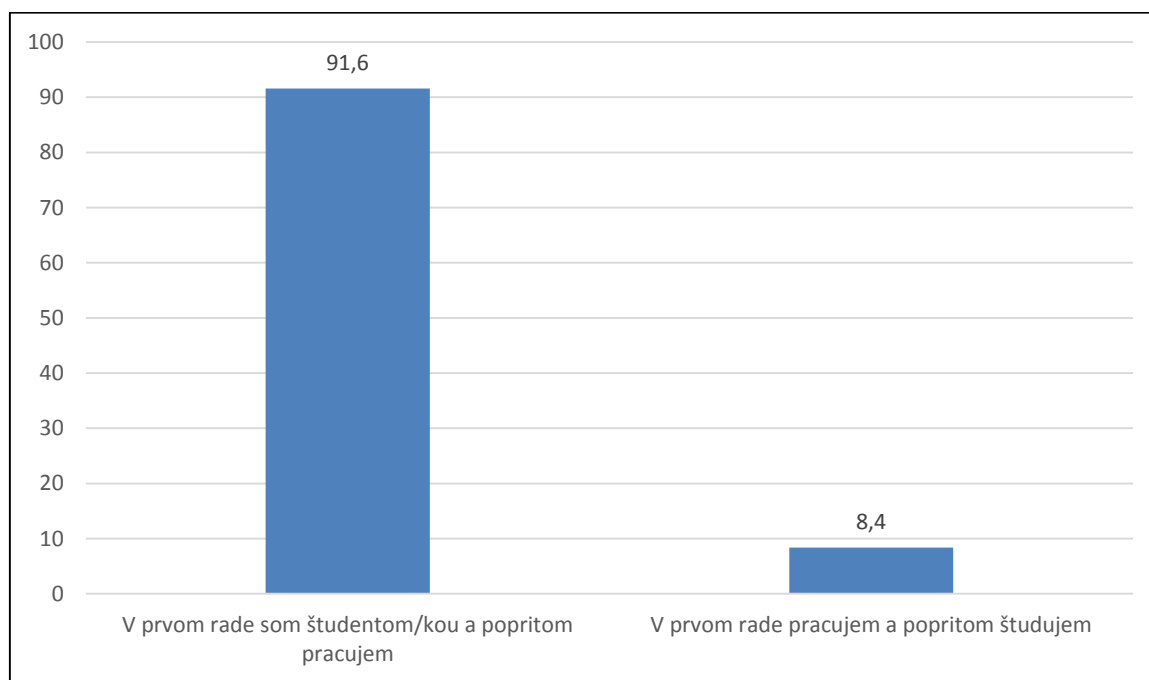

Prácu, ktorá užšie súvisí s obsahom študijného programu, vykonáva viac mužov ako žien (Cramer $V=0,153$, $p=0,012$), študentov magisterských študijných programov ako študentov bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,151$, $p=0,014$) a študentov

študujúcich v hlavnom meste ako študentov študujúcich v iných mestách (Cramer $V=0,178$, $p=0,002$).

Následne bola pracujúcim respondentom položená otázka, či sa v prvom rade považujú skôr za študentov alebo pracujúcich. Viac ako 9 z 10 respondentov (91,6 %) odpovedalo, že sú v prvom rade študentmi a popritom pracujú a zvyšní (8,4 %), že v prvom rade pracujú a popritom študujú (graf č. 23).

Graf č. 23 Meritórna identifikácia denných študentov VŠ so štúdiom alebo zamestnaním (v %)

Vo vzťahu k študijnému programu sa pri tomto indikátore ukázalo, že za študentov sa deklaruje o niečo viac študentov bakalárskych (93,6 %) ako magisterských študijných programov (88,5 %) (Cramer $V=0,089$, $p=0,037$).

Ďalej boli všetci respondenti dotázaní, či by potrebovali zvýšiť alebo znížiť množstvo času na vykonávanie platenej práce. Ukázalo sa, že až 3/5 študentov (59,8 %) by na platenú prácu potrebovalo viac času, takmer 2/5 oslovených (37,5 %) uviedlo, že sú s množstvom času, ktorý majú aktuálne k dispozícii na vykonávanie platenej práce spokojní a len malá časť opýtaných (2,7 %) by na platenú prácu potrebovala menej času.

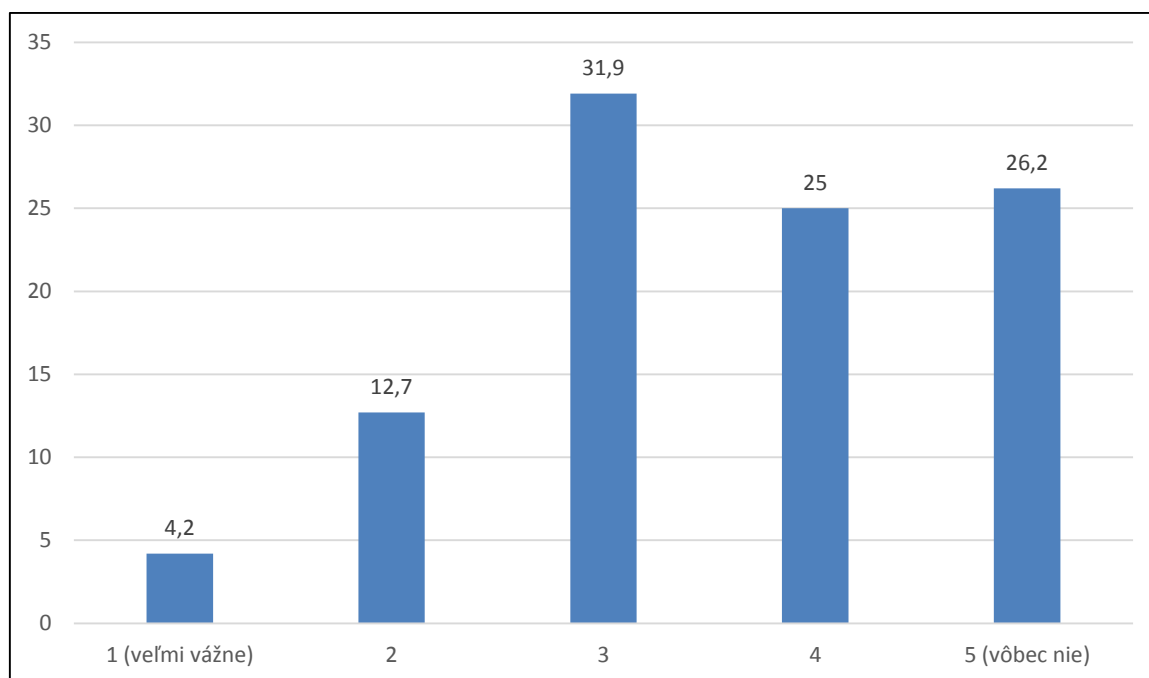
Potrebu väčšieho množstva času na platenú prácu deklarovalo viac žien ako mužov (Cramer $V=0,078$, $p=0,039$), študentov bakalárskych študijných programov ako magisterských

študijných programov (Cramer $V=0,075$, $p=0,050$) a študentov, ktorí nebývajú počas semestra s rodičmi ako tých, ktorí s nimi počas tohto obdobia bývajú (Cramer $V=0,078$, $p=0,042$).

Vzhľadom na skutočnosť, že jedným z podstatných zdrojov príjmu denných študentov vysokých škôl sú finančné prostriedky zarobené počas (predovšetkým letných) prázdnin, bola respondentom položená otázka, či mali počas prázdnin za posledných 12 mesiacov platenú prácu. Kladne odpovedali 3/4 študentov (74,0 %), pričom následná analýza ukázala, že platenú prácu počas prázdnin malo viac študentov študujúcich v hlavnom meste (78,1 %) ako v iných mestách (72,0 %) (Cramer $V=0,067$, $p=0,029$).

V ďalšej časti dotazníka boli respondenti požiadaní, aby na 5-stupňovej Likertovej škále označili, do akej miery majú v súčasnosti finančné problémy. O niečo menej ako 1/5 študentov deklarovala, že finančné problémy má, približne 1/3 ich čiastočne má a čiastočne nemá a o niečo viac ako 1/2 ich nemá. Vo všeobecnosti tak možno konštatovať, že je viac študentov, ktorí finančné problémy nemajú ako tých, ktorí ich majú (graf č. 24).

Graf č. 24 Stupeň závažnosti finančných problémov denných študentov VŠ (v %)

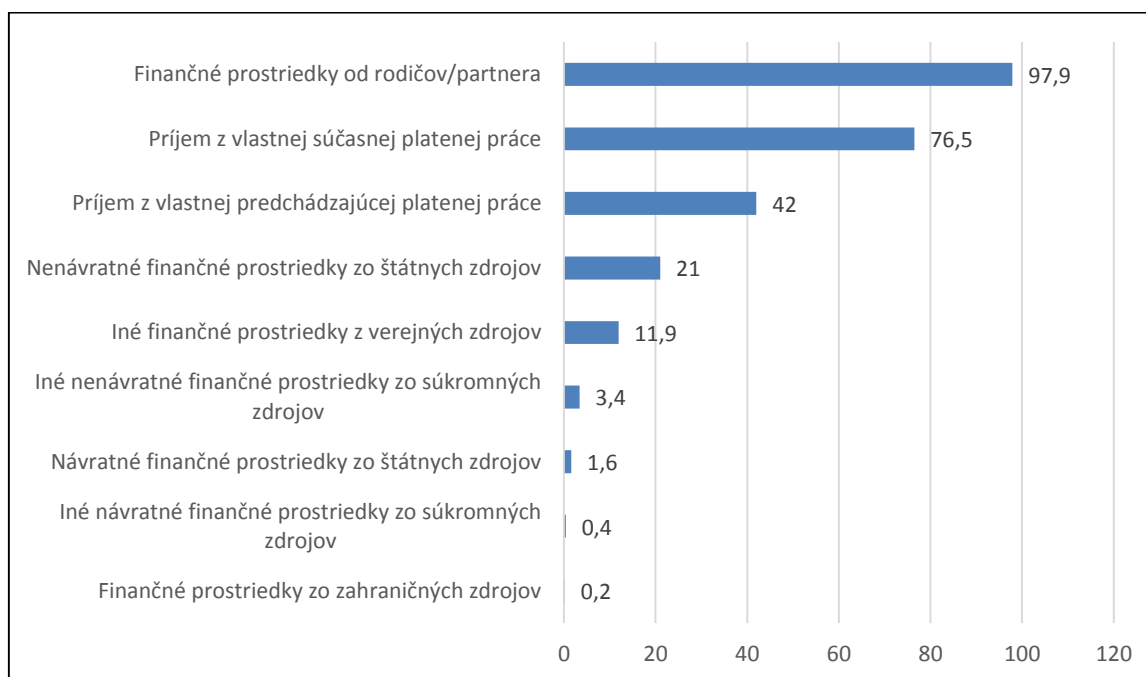
Rôznu mieru finančných ťažkostí pociťujú študenti študujúci v hlavnom meste a iných mestách a taktiež študenti bývajúci počas semestra s rodičmi, ako aj bez nich. Vážnejšie finančné problémy deklarovali študenti študujúci v hlavnom meste ako v iných mestách

(Cramer $V=0,101$, $p=0,026$) a študenti, ktorí bývajú počas semestra s rodičmi ako tí, ktorí s nimi nebývajú (Cramer $V=0,105$, $p=0,016$).

3.5.3 Štruktúra a výška príjmov

V súvislosti s príjmami, mali respondenti uviesť, aký je ich priemerný mesačný príjem, ktorý majú k dispozícii v hotovosti pre svoje osobné použitie počas semestra z nasledovných zdrojov: od rodičov a/alebo partnera (1), z nenávratných finančných prostriedkov zo štátnych zdrojov – napr. zo študentského grantu a z motivačného, mimoriadneho alebo sociálneho štipendia (2), z návratných finančných prostriedkov zo štátnych zdrojov – napr. zo študentskej pôžičky a z úveru z banky alebo od zamestnávateľa (3), z finančných prostriedkov zo zahraničných zdrojov – napr. z EÚ (4), z príjmov z vlastnej súčasnej platenej práce – popri štúdiu (5), z príjmov z vlastnej predchádzajúcej platenej práce – napr. počas prázdnin (6), z iných finančných prostriedkov z verejných zdrojov – napr. z detských prídavkov alebo dôchodku (7), z iných nenávratných finančných prostriedkov zo súkromných zdrojov – napr. z nehnuteľnosti alebo darov (8) a z iných návratných finančných prostriedkov zo súkromných zdrojov – napr. zo súkromnej pôžičky (9). Prehľad o štruktúre priemerných mesačných príjmov denných študentov vysokých škôl uvádzame v grafe č. 25.

Graf č. 25 Štruktúra príjmov denných študentov VŠ (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Hlavnými zdrojmi príjmov študentov sú finančné prostriedky od rodičov a/alebo partnera (97,9 EUR), príjem z vlastnej súčasnej platenej práce (76,5 EUR) a príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce (42,0 EUR). Ďalej nasledujú nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov, iné finančné prostriedky z verejných zdrojov, iné nenávratné

finančné prostriedky zo súkromných zdrojov, návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov, iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov a napokon finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov.

Celkový priemerný mesačný príjem denných študentov vysokých škôl na Slovensku predstavuje sumu 255,1 EUR za mesiac.⁶ Viac peňazí majú k dispozícii muži (283,0 EUR) ako ženy (234,8 EUR) ($F(1, 1037)=15,505, p<0,001$), študenti magisterských študijných programov (282,2 EUR) ako študenti bakalárskych študijných programov (238,1 EUR) ($F(1, 1037)=12,609, p<0,001$), študenti študujúci v hlavnom meste (309,8 EUR) ako študenti študujúci v iných mestách (227,6 EUR) ($F(1, 1008)=41,896, p<0,001$) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (271,1 EUR) ako študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (234,4 EUR) ($F(1, 1032)=8,954, p=0,003$).

V tabuľkách č. 4, 5, 6 a 7 je prezentovaná štruktúra a výška príjmov respondentov podľa pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra.

Muži majú v porovnaní so ženami vyšší obnos finančných prostriedkov tak od rodičov a/alebo partnera ($F(1, 1037)=7,686, p=0,006$), ako i z vlastnej súčasnej platenej práce a taktiež z vlastnej predchádzajúcej platenej práce ($F(1, 1037)=6,768, p=0,009$).

Rovnako tak študenti magisterských študijných programov majú v porovnaní so študentmi bakalárskych študijných programov viac peňazí od rodičov/partnera, z vlastnej súčasnej platenej práce ($F(1, 1037)=18,339, p<0,001$) aj z vlastnej predchádzajúcej platenej práce.

Študenti študujúci v hlavnom meste majú v porovnaní so študentmi študujúcimi v iných mestách vyšší obnos finančných prostriedkov od rodičov a/alebo partnera ($F(1, 1008)=18,032, p<0,001$) a z vlastnej súčasnej platenej práce ($F(1, 1008)=49,791, p<0,001$) a menej peňazí z vlastnej predchádzajúcej platenej práce.

Študenti bývajúci počas semestra s rodičmi majú v porovnaní so študentmi nebývajúci počas semestra s rodičmi nižší obnos finančných prostriedkov od rodičov/partnera ($F(1,$

⁶ Túto sumu sme vypočítali spočítaním všetkých uvedených deviatich zdrojov príjmu, ktorí majú študenti k dispozícii v hotovosti pre svoje osobné použitie. Celkový priemerný mesačný príjem teda nezahŕňa položky merajúce výdavky na živobytie a štúdium hradené študentom niekým iným (tzv. „Transfers in kind“ alebo „Naturalleistungen“).

1032)=85,965, $p<0,001$, viac peňazi zo súčasnej platenej práce ($F(1, 1032)=5,950$, $p<0,001$) a nižší obnos finančných prostriedkov z vlastnej predchádzajúcej platenej práce.

Tabuľka č. 4 Štruktúra príjmov denných študentov VŠ podľa pohlavia (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Muži	Ženy
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	107,6	91,0
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	85,6	69,9
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	52,5	34,5
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	19,8	21,9
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	10,4	13,0
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	4,6	2,5
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	2,1	1,2
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,4	0,5
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,1	0,3
Spolu	283,0	234,8

Tabuľka č. 5 Štruktúra príjmov denných študentov VŠ podľa študijného programu (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Bakalári	Magistri
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	94,6	103,2
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	62,6	98,6
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	41,5	42,9
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	21,2	20,8
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	12,6	10,8
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	3,5	3,1
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	1,3	2,1
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,7	0,0
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,0	0,5
Spolu	238,1	282,2

Tabuľka č. 6 Štruktúra príjmov denných študentov VŠ podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hlavné mesto	Iné mestá
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	116,3	89,7
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	115,8	55,6
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	40,3	44,0
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	19,9	21,9
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	9,9	11,5
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	3,3	3,6
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	2,8	1,0
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	1,1	0,1
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,3	0,2
Spolu	309,8	227,6

Tabuľka č. 7 Štruktúra príjmov denných študentov VŠ podľa spôsobu bývania počas semestra (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Bývajúci s rodičmi	Nebývajúci s rodičmi
Finančné prostriedky od rodičov/partnera	67,9	121,3
Príjem z vlastnej súčasnej platenej práce	88,1	67,8
Príjem z vlastnej predchádzajúcej platenej práce	41,2	42,4
Nenávratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	18,6	22,9
Iné finančné prostriedky z verejných zdrojov	13,4	10,6
Iné nenávratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	3,2	3,5
Návratné finančné prostriedky zo štátnych zdrojov	1,5	1,7
Iné návratné finančné prostriedky zo súkromných zdrojov	0,2	0,6
Finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov	0,2	0,2
Spolu	234,4	271,1

3.5.4 Štruktúra a výška výdavkov

Výdavky sa vo výskume EUROSTUDENT VI. zisťovali prostredníctvom dvoch setov indikátorov – prvý meral priemerné mesačné výdavky na živobytie a druhý na štúdium, pričom pri každej sledovanej položke mali respondenti uviesť, aký obnos peňazí si hradia sami a koľko za nich hradí niekto iný. V rámci výdavkov na živobytie sa snímkovali výdavky na ubytovanie, stravu, cestovné, komunikáciu, zdravotnícke služby a lieky, starostlivosť o deti, platenie dlhov, voľnočasové aktivity a rozličné iné platby; v rámci výdavkov na štúdium to boli zase výdavky na školné, príspevky študentským organizáciám, študijné materiály a rôzne iné poplatky. Prehľad o tom uvádzame v tabuľke č. 8.

Tabuľka č. 8 Štruktúra výdavkov denných študentov VŠ (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

<u>Položka</u>	Hradené študentmi	Hradené niekým iným	Spolu
Výdavky na živobytie			
Ubytovanie	25,8	69,5	95,2
Strava	46,5	47,5	94,0
Cestovné	17,1	9,9	27,0
Komunikácia	7,3	10,7	18,0
Zdravotnícke služby a lieky	2,9	4,0	6,8
Starostlivosť o deti	0,6	0,7	1,3
Platenie dlhov	1,0	0,9	1,8
Voľnočasové aktivity	26,5	6,6	33,1
Iné platby	30,5	16,1	46,6
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>158,0</i>	<i>165,8</i>	<i>323,8</i>
Výdavky na štúdium			
Školné	4,7	9,2	13,9
Príspevky študentským organizáciám	0,2	0,1	0,3
Študijné materiály	5,0	3,6	8,6
Iné poplatky	1,1	9,2	2,0
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>10,9</i>	<i>13,9</i>	<i>24,8</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>169,0</i>	<i>180,0</i>	<i>348,6</i>

Výdavky študentov na živobytie sú podstatne vyššie ako výdavky na štúdium, keďže výdavky na živobytie predstavujú 92,9 % a výdavky na štúdium 7,1 % z ich celkových priemerných mesačných výdavkov.

V súvislosti s výdavkami na živobytie respondenti mýňajú najvyšší obnos peňazí na ubytovanie (95,2 EUR), stravu (94,0 EUR) a rozličné iné platby (46,6 EUR); nasledujú voľnočasové aktivity, cestovné, komunikácia, zdravotnícke služby a lieky, platenie dlhov a starostlivosť o deti. Pokiaľ ide o hradenie výdavkov určených na živobytie len študentmi, títo najviac finančných prostriedkov vynakladajú na stravu (46,5 EUR), rozličné iné platby (30,5 EUR) a voľnočasové aktivity (26,5 EUR); ďalej to sú ubytovanie, cestovné, komunikácia, zdravotnícke služby a lieky, platenie dlhov a nakoniec starostlivosť o deti. Čo sa týka hradenia výdavkov inými osobami študentom, tieto najviac peňazí mýňajú na ubytovanie (69,5 EUR), stravu (47,5 EUR) a rozličné iné platby (16,1 EUR); ďalej sú to komunikácia, cestovné, voľnočasové aktivity, zdravotnícke služby a lieky, platenie dlhov a napokon starostlivosť o deti.

V súvislosti s výdavkami na štúdium respondenti dávajú najvyšší obnos peňazí na školné (13,9 EUR); nasledujú študijné materiály, rôzne iné poplatky a nakoniec príspevky študentským organizáciám. Pokiaľ ide o hradenie výdavkov určených na štúdium iba študentmi, títo najviac finančných prostriedkov vynakladajú na študijné materiály (5,0 EUR); ďalej to sú školné, rôzne iné poplatky a nakoniec príspevky študentským organizáciám. Čo sa týka hradenia výdavkov niekým iným študentom, títo najviac peňazí dávajú na školné (9,2 EUR); ďalej sú to rôzne iné poplatky, študijné materiály a napokon príspevky študentským organizáciám.

Celkové priemerné mesačné výdavky denných študentov vysokých škôl na Slovensku predstavujú čiastku 348,6 EUR za mesiac. Z tejto sumy si študenti sami hradia približne 48,5 % a iné osoby im prispievajú 51,5 %. Vyššie výdavky majú ženy (362,0 EUR) ako muži (330,4 EUR) ($F(1, 1050)=4,577, p=0,030$), študenti magisterských študijných programov (359,2 EUR) ako študenti bakalárskych študijných programov (342,0 EUR), študenti študujúci v hlavnom meste (391,4 EUR) ako študenti študujúci v iných mestách (326,7 EUR) ($F(1, 1021)=17,472, p<0,001$) a študenti bývajúci počas semestra s rodičmi (355,1 EUR) ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi (343,6 EUR).

V tabuľkách č. 9, 10, 11 a 12 je uvedená štruktúra a výška výdavkov respondentov podľa pohlavia, študijného programu, lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách a spôsobu bývania počas semestra.

Tabuľka č. 9 Štruktúra výdavkov denných študentov VŠ podľa pohlavia (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	24,2	26,9	61,7	75,2	85,9	102,1
Strava	51,7	42,7	44,2	50,0	95,9	92,6
Cestovné	17,8	16,6	6,7	12,1	24,5	28,7
Komunikácia	7,4	7,2	9,5	11,6	16,9	18,8
Zdravotnícke služby a lieky	1,9	3,6	2,5	5,1	4,4	8,6
Starostlivosť o deti	0,6	0,6	0,9	0,5	1,5	1,1
Platenie dlhov	0,8	1,0	0,3	1,4	1,1	2,4
Voľnočasové aktivity	32,3	22,3	6,2	6,8	38,6	29,1
Iné platby	24,7	34,7	12,7	18,6	37,4	53,4
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>161,5</i>	<i>155,5</i>	<i>144,7</i>	<i>181,3</i>	<i>306,2</i>	<i>336,7</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	4,9	4,5	10,3	8,5	15,1	13,0
Príspevky študentským organizáciám	0,3	0,1	0,1	0,1	0,4	0,2
Študijné materiály	4,2	5,6	2,3	4,6	6,5	10,1
Iné poplatky	1,1	1,1	1,0	0,9	2,2	1,9
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>10,5</i>	<i>11,3</i>	<i>13,7</i>	<i>14,0</i>	<i>24,2</i>	<i>25,3</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>172,0</i>	<i>166,7</i>	<i>158,4</i>	<i>195,3</i>	<i>330,4</i>	<i>362,0</i>

Muži si sami hradia 52,1 % a ženy 46,0 % z celkových výdavkov. Iné osoby tak na výdavky mužov prispievajú 47,9 % a na výdavky žien 54,0 %. Výdavky mužov predstavujú z 92,7 % výdavky na živobytie a z 7,3 % výdavky na štúdium. U žien je to 93,0 % na živobytie a 7,0 % na štúdium. Muži mŕňajú viac peňazí na stravu a školné, zatiaľ čo ženy na ubytovanie ($F(1, 1050)=7,197, p=0,007$) a rozličné iné platby ($F(1, 1050)=19,765, p<0,001$). Muži si zo svojich finančných prostriedkov viac prispievajú na stravu ($F(1, 1050)=6,345, p=0,012$) a školné ako ženy. Ženy si zase viac prispievajú na ubytovanie a rozličné iné platby ($F(1, 1050)=14,025, p<0,001$) ako muži. Mužom prispievajú iné osoby viac peňazí na školné ako

ženám a ženám na ubytovanie ($F(1, 1050)=5,451, p=0,020$), stravu a rozličné iné platby ($F(1, 1050)=6,613, p=0,010$) ako mužom.

Tabuľka č. 10 Štruktúra výdavkov denných študentov VŠ podľa študijného programu (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	Bc.	Mgr.	Bc.	Mgr.	Bc.	Mgr.
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	25,3	26,4	71,3	66,6	96,7	93,0
Strava	42,8	52,2	46,0	49,9	88,9	102,1
Cestovné	16,4	18,2	9,9	9,7	26,3	28,0
Komunikácia	6,8	8,0	10,8	10,6	17,6	18,6
Zdravotnícke služby a lieky	2,5	3,4	4,4	3,3	6,9	6,7
Starostlivosť o deti	0,7	0,4	0,9	0,3	1,6	0,7
Platenie dlhov	1,3	0,4	1,4	0,0	2,7	0,5
Voľnočasové aktivity	24,5	29,9	6,6	6,5	31,0	36,4
Iné platby	27,5	35,4	16,6	15,5	44,0	50,8
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>147,8</i>	<i>174,3</i>	<i>168,0</i>	<i>162,3</i>	<i>315,8</i>	<i>336,7</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	5,7	3,1	10,5	7,3	16,2	10,3
Príspevky študentským organizáciám	0,2	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2
Študijné materiály	4,7	5,4	3,2	4,2	8,0	9,6
Iné poplatky	0,9	1,5	0,9	0,9	1,8	2,5
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>11,5</i>	<i>10,1</i>	<i>14,8</i>	<i>12,5</i>	<i>26,2</i>	<i>22,6</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>159,3</i>	<i>184,4</i>	<i>182,7</i>	<i>174,8</i>	<i>342,0</i>	<i>359,2</i>

Študenti bakalárskych študijných programov si sami hradia 46,6 % a študenti magisterských študijných programov 51,3 % z celkových výdavkov. Iné osoby teda na výdavky študentov bakalárskych študijných programov prispievajú 53,4 % a na výdavky študentov magisterských študijných programov 48,7 %. Výdavky študentov bakalárskych študijných programov tvoria z 92,3 % výdavky na živobytie a z 7,7 % výdavky na štúdium. U študentov magisterských študijných programov to je 93,7 % na živobytie a 6,3 % na štúdium. Študenti

bakalárskych študijných programov dávajú viac peňazí na ubytovanie a školné, kým študenti magisterských študijných programov na stravu ($F(1, 1050)=7,286, p=0,007$) a rozličné iné platby ($F(1, 1050)=4,422, p=0,036$). Študenti bakalárskych študijných programov si zo svojich finančných prostriedkov viac prispievajú na školné ako študenti magisterských študijných programov. Študenti magisterských študijných programov si zase viac prispievajú na ubytovanie, stravu ($F(1, 1050)=6,672, p=0,010$) a rozličné iné platby ($F(1, 1050)=8,427, p=0,004$) ako študenti bakalárskych študijných programov. Študentom bakalárskych študijných programov prispievajú iné osoby viac peňazí na rozličné iné platby a školné ako študentom magisterských študijných programov a študentom magisterských študijných programov na ubytovanie a stravu ako študentom bakalárskych študijných programov.

Tabuľka č. 11 Štruktúra výdavkov denných študentov VŠ podľa lokalizácie vysokej školy v hlavnom meste alebo iných mestách (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	BA	Iné mestá	BA	Iné mestá	BA	Iné mestá
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	29,7	23,5	73,7	67,4	103,4	90,9
Strava	58,5	40,6	47,2	47,5	105,8	88,2
Cestovné	19,9	15,6	8,3	10,5	28,2	26,1
Komunikácia	8,6	6,5	10,8	10,8	19,4	17,3
Zdravotnícke služby a lieky	3,4	2,5	3,9	4,0	7,3	6,6
Starostlivosť o deti	0,6	0,6	0,9	0,6	1,5	1,2
Platenie dlhov	1,3	0,8	0,3	1,2	1,6	2,1
Voľnočasové aktivity	33,9	22,5	5,8	7,0	39,8	29,5
Iné platby	34,4	28,2	14,6	17,2	49,0	45,5
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>190,2</i>	<i>141,0</i>	<i>165,6</i>	<i>166,3</i>	<i>355,8</i>	<i>307,3</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	5,8	4,1	17,7	4,9	23,5	9,1
Príspevky študentským organizáciám	0,2	0,2	0,0	0,1	0,2	0,3
Študijné materiály	5,9	4,5	3,7	3,6	9,6	8,1
Iné poplatky	1,3	1,0	1,0	0,9	2,3	1,9
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>13,1</i>	<i>9,9</i>	<i>22,5</i>	<i>9,5</i>	<i>35,6</i>	<i>19,4</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>203,4</i>	<i>150,9</i>	<i>188,1</i>	<i>175,8</i>	<i>391,4</i>	<i>326,7</i>

Študenti študujúci v hlavnom meste si sami hradia 52,0 % a študenti študujúci v iných mestách 46,2 % z celkových výdavkov. Iné osoby tak na výdavky študentov študujúcich v hlavnom meste prispievajú 48,0 % a na výdavky študentov študujúcich v iných mestách 53,8 %. Výdavky študentov študujúcich v hlavnom meste predstavujú z 90,9 % výdavky na živobytie a z 9,1 % výdavky na štúdium. U študentov študujúcich v iných mestách je to 94,1 % na živobytie a 5,9 % na štúdium. Študenti študujúci v hlavnom meste míňajú v porovnaní so študentmi študujúcimi v iných mestách viac peňazí ubytovanie ($F(1, 1021)=3,851$, $p=0,050$), stravu ($F(1, 1021)=11,976$, $p=0,001$), rozličné iné platby aj školné ($F(1,$

1021)=25,093, $p<0,001$). Študenti študujúci v hlavnom meste si zo svojich finančných prostriedkov viac prispievajú na ubytovanie, stravu ($F(1, 1021)=22,836$, $p<0,001$), rozličné iné platby ($F(1, 1021)=4,832$, $p=0,028$) i školné ako študenti študujúci v iných mestách. Študentom študujúcim v hlavnom meste prispievajú iné osoby viac peňazí na ubytovanie a školné ($F(1, 1021)=27,603$, $p<0,001$) ako študentom študujúcich v iných mestách a študentom študujúcich v iných mestách na stravu a rozličné iné platby.

Tabuľka č. 12 Štruktúra výdavkov denných študentov VŠ podľa spôsobu bývania počas semestra (priemerné hodnoty v EUR za mesiac)

Položka	Hradené študentmi		Hradené niekým iným		Spolu	
	R	N	R	N	R	N
Výdavky na živobytie						
Ubytovanie	11,3	37,4	76,9	63,5	88,2	100,9
Strava	30,1	59,6	61,7	36,3	91,8	96,0
Cestovné	17,7	16,6	13,7	6,8	31,4	23,4
Komunikácia	6,2	8,1	11,3	10,2	17,5	18,4
Zdravotnícke služby a lieky	3,0	2,8	5,1	3,1	8,1	5,8
Starostlivosť o deti	0,6	0,6	1,2	0,3	1,8	0,9
Platenie dlhov	1,6	0,4	1,2	0,6	2,9	1,0
Voľnočasové aktivity	27,9	25,5	8,2	5,3	36,1	30,8
Iné platby	31,6	29,4	19,7	13,3	51,3	42,6
<i>Spolu (výdavky na živobytie)</i>	<i>130,0</i>	<i>185,5</i>	<i>199,0</i>	<i>139,4</i>	<i>329,0</i>	<i>319,9</i>
Výdavky na štúdium						
Školné	4,8	4,6	11,1	7,8	15,9	12,4
Príspevky študentským organizáciám	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3
Študijné materiály	4,4	5,4	3,5	3,7	7,9	9,1
Iné poplatky	1,0	1,2	1,1	0,7	2,2	1,9
<i>Spolu (výdavky na štúdium)</i>	<i>10,3</i>	<i>11,4</i>	<i>15,8</i>	<i>12,3</i>	<i>26,1</i>	<i>23,8</i>
<i>Celkové priemerné mesačné výdavky</i>	<i>140,3</i>	<i>191,9</i>	<i>214,9</i>	<i>151,7</i>	<i>355,1</i>	<i>343,6</i>

* R = študenti bývajúci počas semestra s rodičmi a N = študenti nebývajúci s rodičmi

Študenti bývajúci počas semestra s rodičmi si sami hradia 39,5 % a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi 55,8 % z celkových výdavkov. Iné osoby teda na výdavky študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi prispievajú 60,5 % a na výdavky študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi 44,2 %. Výdavky študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi tvoria z 92,6 % výdavky na živobytie a z 7,4 % výdavky na štúdium. U študentov nebývajúcich počas semestra s rodičmi to je 93,1 % na živobytie a 6,9 % na štúdium. Študenti bývajúci počas semestra s rodičmi dávajú viac peňazí na rozličné iné platby ($F(1, 1045)=5,826, p=0,016$) a školné, zatiaľ čo študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi na ubytovanie ($F(1, 1045)=4,491, p=0,034$) a stravu. Študenti bývajúci počas semestra u rodičov si zo svojich finančných prostriedkov viac prispievajú na rozličné iné platby a školné ako študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi. Študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi si zase viac prispievajú ubytovanie ($F(1, 1045)=64,284, p<0,001$) a stravu ($F(1, 1045)=72,532, p<0,001$). Študentom bývajúcim počas semestra s rodičmi prispievajú iné osoby viac peňazí na ubytovanie ($F(1, 1045)=5,425, p=0,020$), stravu ($F(1, 1045)=35,333, p<0,001$), rozličné iné platby ($F(1, 1045)=7,856, p=0,005$) aj školné.

3.6 Medzinárodná mobilita

Ďalšou sekciou výskumu EUROSTUDENT VI. je medzinárodná mobilita. Respondenti boli najskôr požiadaní, aby odpovedali na filtračnú otázku, či už ako študenti vysokoškolského štúdia absolvovali zahraničný študijný pobyt po dobu trvania minimálne jedného semestra. 69,7 % študentov uviedlo, že sa na takomto študijnom pobyte nezúčastnili a ani naň neplánujú ísť, 25,2 % respondentov sa ho síce nezúčastnilo, ale naň plánujú ísť a 5,1 % študentov sa na takomto študijnom pobyte zúčastnilo. Zahraničný študijný pobyt absolvovalo viac žien (6,8 %) ako mužov (2,9 %) (Cramer $V=0,088$, $p=0,013$), študentov magisterských (8,6 %) ako bakalárskych študijných programov (2,7 %) (Cramer $V=0,229$, $p<0,001$) a študentov študujúcich v Bratislave (6,8 %) ako iných mestách (4,3 %) (Cramer $V=0,096$, $p=0,007$).

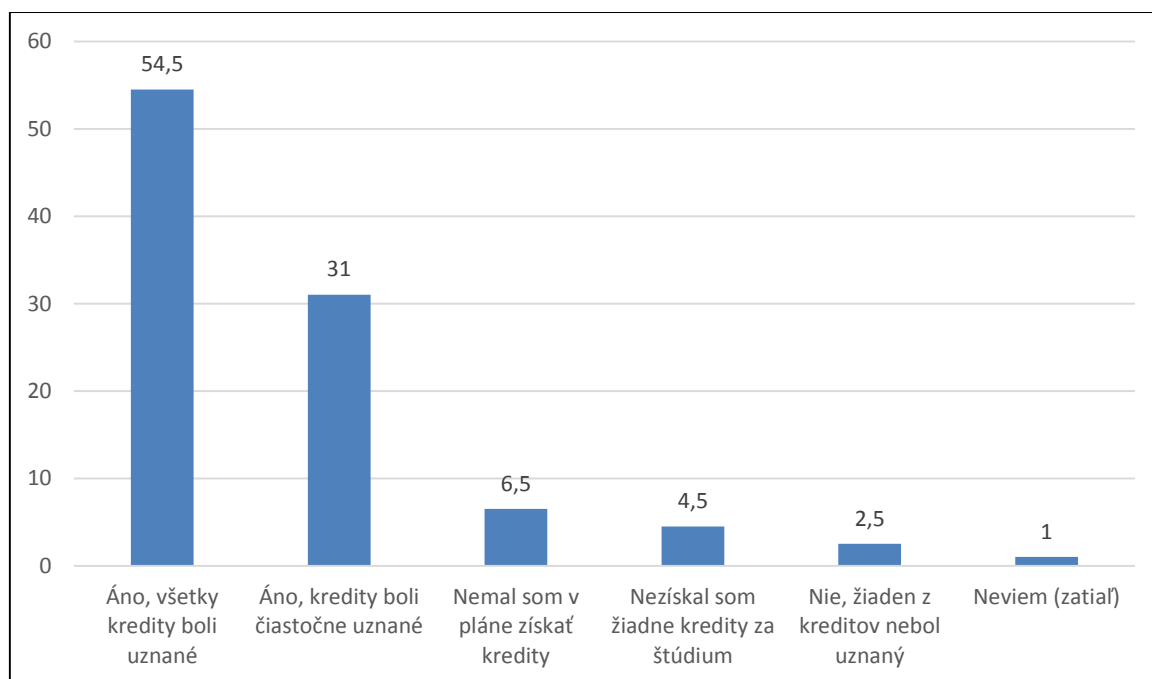
Respondenti, ktorí sa na zahraničnom študijnom pobyte zatiaľ nezúčastnili, ale chceli by ho absolvovať, mali následne uviesť, či si ho už zariadili alebo ešte nie. Rozloženie odpovedí ukázalo, že 87,9 % respondentov si zahraničný študijný pobyt ešte nezariadilo a 12,1 % ich tak už stihlo urobiť, pričom o niečo aktívnejší boli v tomto smere opäť študenti magisterských (28,1 %) ako bakalárskych študijných programov (7,3 %) (Cramer $V=0,267$, $p<0,001$).

Respondenti, ktorí študijný pobyt v zahraničí už absolvovali ($n=57$), zase postupne odpovedali na otázky, v ktorej krajine študovali (1), ako dlho tam študovali (2), či im na ich vysokej škole (na Slovensku) uznali kredity získané týmto štúdiom (3), v rámci ktorého študijného programu bol ich zahraničný študijný pobyt organizovaný (4), aké zdroje na financovanie tohto pobytu použili (5) a ktorý z týchto zdrojov použili na jeho financovanie ako hlavný (6). Výsledky sú takéto:

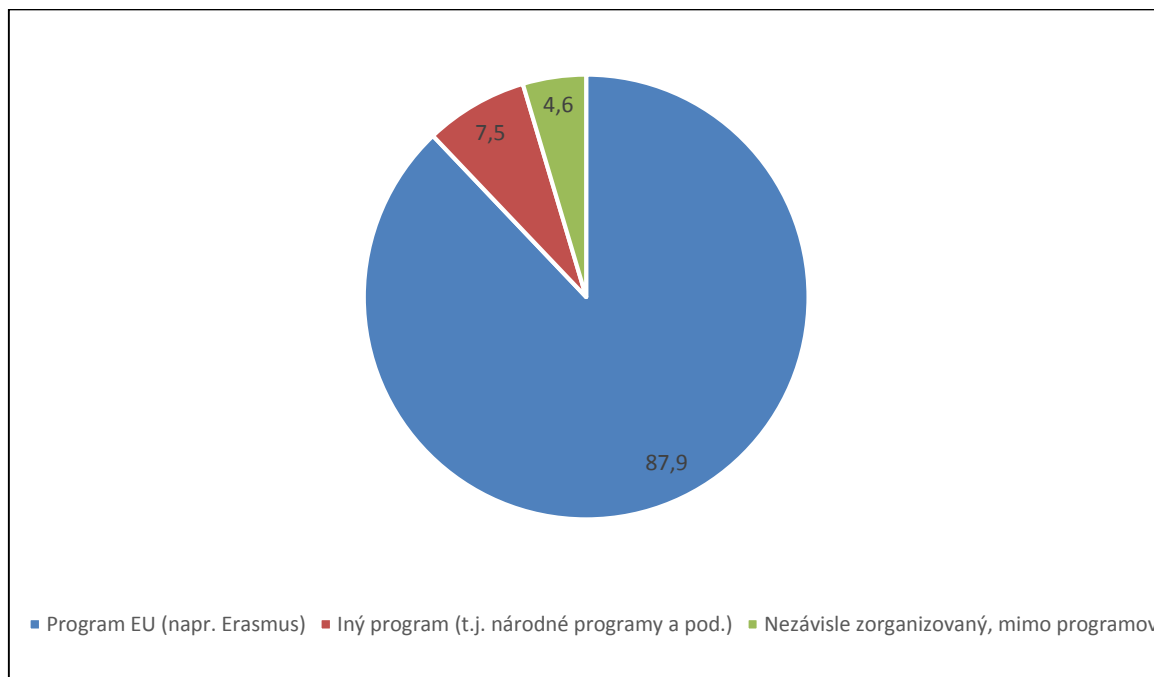
1. Najviac študentov (8) sa zúčastnilo na zahraničnom študijnom pobyte v Českej republike, o niečo menej ich bolo vo Francúzsku, Nemecku, Poľsku a Slovinsku (v každej krajine po 5 osôb);
2. Najviac respondentov (21) absolvovalo zahraničný študijný program trvajúci 5 mesiacov, ďalej nasledujú trvajúce 6-mesačné (12 študentov) a 4-mesačné (10 respondentov) pobyty;
3. Vysoké školy (na Slovensku) uznali kredity získané na zahraničnom študijnom pobyte viac ako 4/5 študentov, pričom 1/2 respondentov boli uznané všetky a 1/3 študentov niektoré kredity (graf č. 26);
4. Až takmer 9 z 10 respondentov malo študijný pobyt organizovaný prostredníctvom niektorého z programov EÚ (graf č. 27);

5. Študenti použili na financovanie svojich zahraničných študijných pobytov rozličné zdroje – najviac ich použilo finančné prostriedky zo študentských grantov z Európskej únie (82,5 %), ďalej nasledovali príspevky od rodičov, rodiny a partnera (75,4 %), príjem z platenej práce pred odchodom na študijný pobyt alebo vlastné úspory (49,1 %), príjem z práce počas štúdia v zahraničí (10,5 %), peniaze zo študentského grantu alebo pôžička z hostiteľskej krajiny (10,5 %), peniaze z pravidelného štipendia alebo pôžička zo Slovenska (0,1 %) a nakoniec peniaze zo súkromných alebo nevládných organizácií, z osobitného študentského grantu alebo pôžička na štúdium v zahraničí zo Slovenska a rozličné iné zdroje (menej ako 0,1 %);
6. Pre 2/3 respondentov bol hlavným zdrojom financovania ich zahraničného študijného pobytu študentský grant z Európskej únie a pre 1/5 študentov to bol príspevok rodičov, rodiny a partnera (graf č. 28).

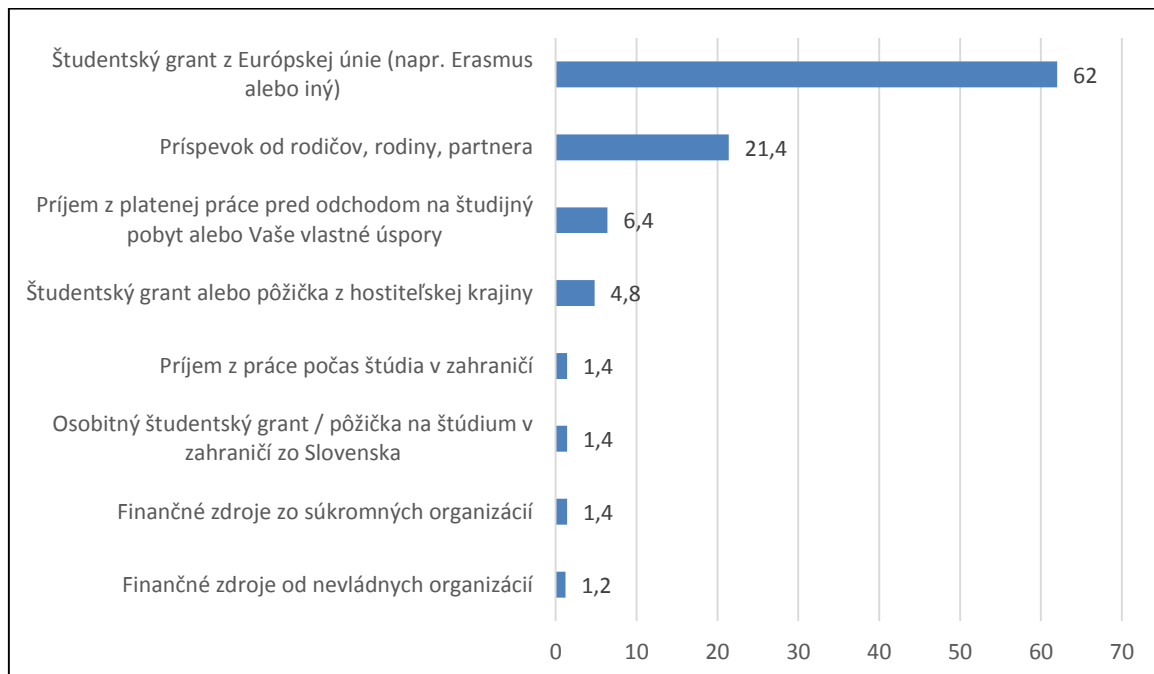
Graf č. 26 Uznanie kreditov získaných dennými študentmi VŠ na zahraničnom študijnom pobyte vysokými školami na Slovensku (v %)

Graf č. 27 Zastúpenie programov organizujúcich zahraničné študijné pobyty absolvovaných dennými študentmi VŠ (v %)

Graf č. 28 Prehľad hlavných zdrojov použitých dennými študentmi VŠ na financovanie zahraničného študijného pobytu (v %)

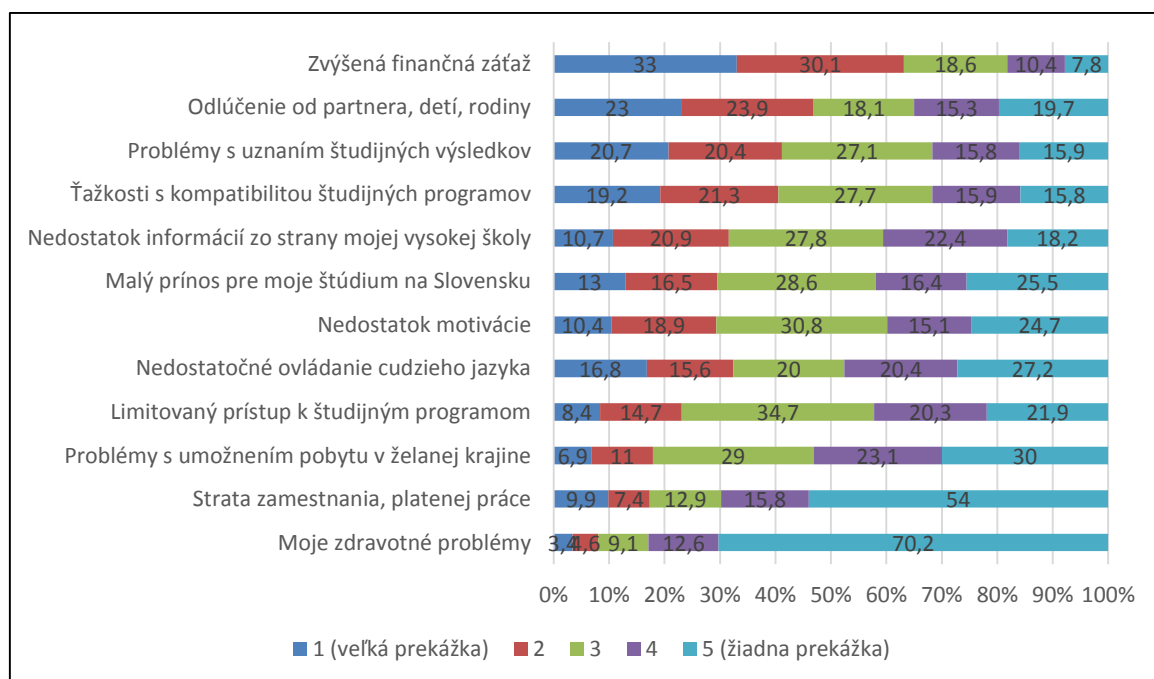

Následne bola všetkým respondentom položená otázka pozostávajúca z 12 dôvodov predstavujúcich rozličné prekážky pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu. Študenti

boli vyzvaní, aby na 5-stupňovej Likertovej škále pri každom z týchto aspektov uviedli, akú prekážku pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu pre nich ten-ktorý dôvod predstavuje, pričom bod 1 znamenal veľkú prekážku a bod 5 žiadnu prekážku. Prostredníctvom prepočítania skóre premenných sme identifikovali takéto výsledné poradie prekážok pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu:

1. Zvýšená finančná záťaž;
2. Odlúčenie od partnera, detí, rodiny;
3. Problémy s uznaním študijných výsledkov;
4. Ťažkosti s kompatibilitou študijných programov;
5. Nedostatok informácií zo strany vysokej školy;
6. Malý prínos pre štúdium na Slovensku;
7. Nedostatok motivácie;
8. Nedostatočné ovládanie cudzieho jazyka;
9. Limitovaný prístup k študijným programom;
10. Problémy s umožnením pobytu v želanej krajine;
11. Strata zamestnania, platenej práce;
12. Zdravotné problémy (graf č. 29).

Graf č. 29 Hodnotenie rozličných prekážok dennými študentmi VŠ pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu (v %)

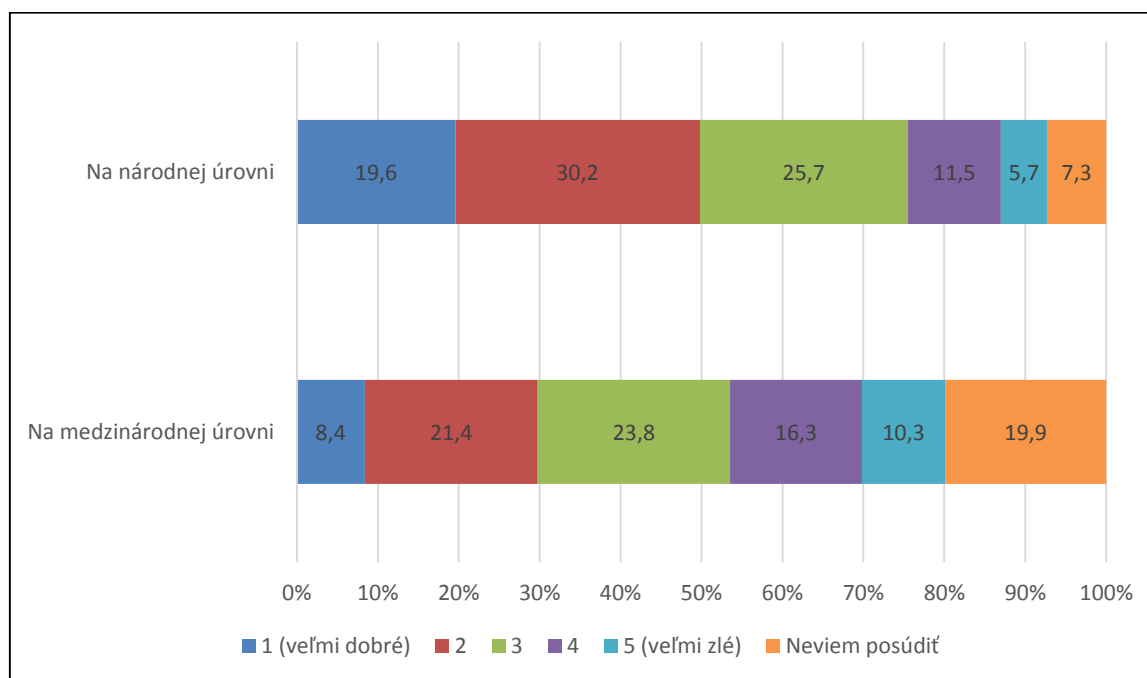
Za najväčšie prekážky pre absolvovanie zahraničného študijného pobytu teda študenti považujú zvýšenú finančnú záťaž, odlúčenie od partnera, detí, rodiny a problémy s uznaním študijných výsledkov. Ženy vo vyššej miere ako muži v tejto súvislosti uvádzali nedostatočné ovládanie cudzieho jazyka (Cramer $V=0,157$, $p<0,001$), odlúčenie od partnera, detí, rodiny (Cramer $V=0,172$, $p<0,001$) a zvýšenú finančnú záťaž (Cramer $V=0,142$, $p<0,001$). Študenti bakalárskych študijných programov považovali za väčšie prekážky pre absolvovanie študijného zahraničného pobytu zvýšenú finančnú záťaž (Cramer $V=0,106$, $p=0,014$) a problémy s umožnením pobytu v želanej krajine (Cramer $V=0,115$, $p=0,006$), zatiaľ čo študenti magisterských študijných programov zase problémy s uznaním študijných výsledkov dosiahnutých v zahraničí (Cramer $V=0,103$, $p=0,019$). Študenti študujúci v Bratislave vo vyššej miere ako študenti študujúci v iných mestách v tomto kontexte uvádzali stratu zamestnania, platenej práce (Cramer $V=0,107$, $p=0,016$), kým títo zase nedostatočné ovládanie cudzieho jazyka (Cramer $V=0,161$, $p<0,001$) a malý prínos pre štúdium na Slovensku (Cramer $V=0,136$, $p=0,001$). Študenti bývajúci počas semestra s rodičmi vo vyššej miere ako študenti, ktorí počas semestra u rodičov nebývajú v tejto súvislosti uvádzali stratu zamestnania, platenej práce (Cramer $V=0,119$, $p=0,004$), nedostatok motivácie (Cramer $V=0,126$, $p=0,002$) a zdravotné problémy (Cramer $V=0,107$, $p=0,013$).

V rámci medzinárodnej mobility respondenti ešte odpovedali na otázku, či počas svojho štúdia na vysokej škole absolvovali v zahraničí nejakú inú študijnú aktivitu, a to v podobe výskumu alebo exkurzie, odbornej praxe alebo pracovnej stáže, letnej alebo zimnej školy a jazykového kurzu alebo nejakej inej aktivity. V rámci tohto tematického okruhu sa (podobne ako pri zahraničných študijných pobytoch) u respondentov taktiež zisťovalo, v ktorej krajine túto študijnú aktivitu absolvovali, ako dlho trvala a či za ňu získali kredity. Distribúcia dát ukázala, že najviac študentov (50) sa v zahraničí zúčastnilo výskumu alebo exkurzie, ktorý/ú respondenti absolvovali predovšetkým v Českej republike, Rakúsku a Švajčiarsku (v každej krajine po 4 osoby), táto aktivita trvala priemerne jeden mesiac a kredity za ňu získalo 18,1 % študentov. Ďalej nasledovala odborná prax alebo stáž (49), ktorú najviac respondentov absolvovalo v Českej republike, s priemernou dĺžkou trvania jeden mesiac a kredity za ňu získalo 20,7 % študentov, potom to bol jazykový kurz (36), ktorého sa respondenti zúčastnili najmä v Nemecku, rovnako trval (priemerne) jeden mesiac a kredity zaň získalo 6,9 % študentov. Napokon to bola letná alebo zimná škola (11), ktorú absolvovali respondenti opäť predovšetkým v Nemecku po dobu (priemerne) jedného mesiaca a kredity za ňu získalo 4,8 % študentov.

3.7 Pripravenosť na trh práce a plány do budúcnosti

Poslednou časťou výskumu EUROSTUDENT VI. je pripravenosť študentov na trh práce a ich plány do budúcnosti. Respondenti v tejto súvislosti dostali otázky, ako hodnotia svoje šance na národnom a medzinárodnom trhu práce vzhľadom na kompetencie nadobudnuté v rámci štúdia svojho študijného programu. Oslovení na tieto otázky odpovedali na 6-stupňovej škále, kde bod 1 predstavoval veľmi dobré a bod 5 veľmi zlé šance uplatnenia na tom-ktorom trhu práce. Opýtaní mali taktiež možnosť odpovedať variantom neviem (bod 6). Pokiaľ ide o zhodnotenie šanci uplatniť sa na trhu práce na národnej úrovni, približne 1/5 študentov si myslí, že šance uplatniť sa na národnom trhu práce má dobré, o niečo viac ako 1/4 čiastočne dobré a čiastočne zlé a menej ako 1/5 zlé. Zvyšní podiel respondentov nevedel svoje šance zamestnať sa na národnom trhu práce zhodnotiť. Čo sa týka zhodnotenie šanci uplatniť sa na trhu práce na medzinárodnej úrovni, o niečo menej ako 1/3 študentov považuje svoje šance uplatniť sa na medzinárodnom trhu práce za dobré, o niečo menej ako 1/4 za čiastočne dobré a čiastočne zlé, o niečo viac ako 1/4 za zlé a približne 1/5 túto skutočnosť nevedela posúdiť (graf č. 30). Dá sa teda povedať, že denní študenti vysokých škôl sa cítia byť podstatne lepšie pripravení uplatniť sa na národnom ako na medzinárodnom trhu práce.

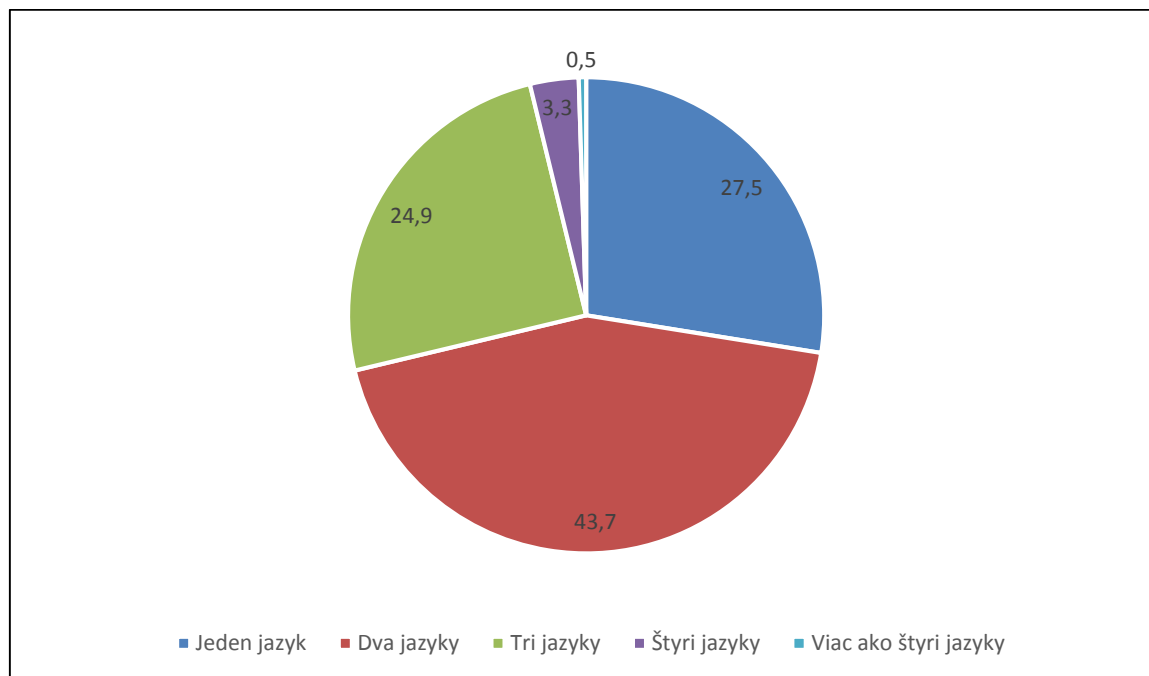
Graf č. 30 Hodnotenie šanci dennými študentmi VŠ pre uplatnenie sa na národnom a medzinárodnom trhu práce vzhľadom na kompetencie nadobudnuté v rámci štúdia (v %)

Svoje šance uplatniť sa na trhu práce na národnej úrovni lepšie hodnotia muži ako ženy (Cramer $V=0,104$, $p=0,033$), študenti magisterských študijných programov ako študenti bakalárskych študijných programov (Cramer $V=0,102$, $p=0,038$), študenti študujúci v hlavnom meste ako študenti študujúci v iných mestách (Cramer $V=0,161$, $p<0,001$) a študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti, ktorí počas tohto obdobia s nimi bývajú (Cramer $V=0,123$, $p=0,005$). Rovnako aj možnosti uplatnenia sa na trhu práce na medzinárodnej úrovni lepšie hodnotia muži ako ženy (Cramer $V=0,136$, $p=0,001$), študenti študujúci v hlavnom meste ako študenti študujúci v iných mestách (Cramer $V=0,121$, $p=0,007$) a takisto študenti nebývajúci počas semestra s rodičmi ako študenti, ktorí počas tohto obdobia s nimi bývajú (Cramer $V=0,101$, $p=0,044$).

S možnosťami uplatnenia na pracovnom trhu bezprostredne súvisí dobrá znalosť cudzích jazykov. Respondenti preto dostali otázku, koľko jazykov (vrátane materinského) veľmi dobre slovom a písmom ovládajú. O niečo viac ako 1/4 študentov ovláda dobre jeden jazyk, o niečo viac ako 2/5 dva jazyky, o niečo menej ako 1/4 tri jazyky a zvyšní študenti štyri alebo viac jazykov (graf č. 31).

Graf č. 31 Počet jazykov, ktoré denní študenti VŠ ovládajú veľmi dobre slovom a písmom (v %)

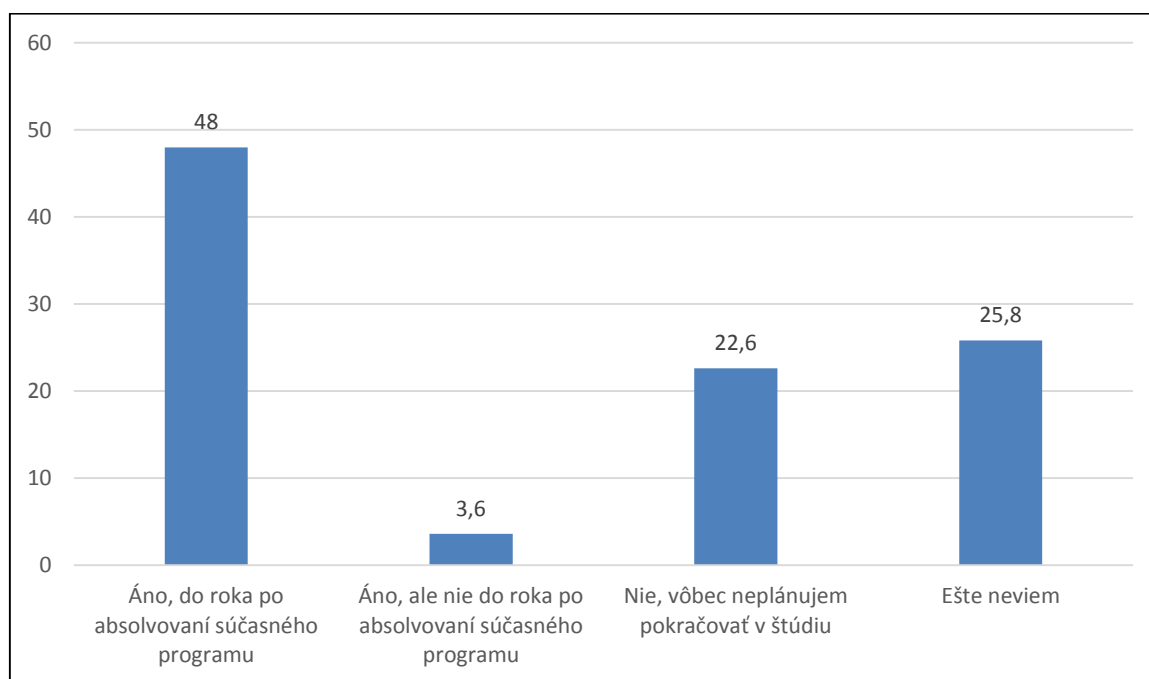

Viac jazykov slovom a písmom veľmi dobre ovláda viac študentov študujúcich v hlavnom meste ako študentov študujúcich v iných mestách (Cramer $V=0,137$, $p<0,001$)

a študentov bývajúcich počas semestra s rodičmi ako tých, ktorí s nimi počas tohto obdobia nebývajú (Cramer $V=0,093$, $p=0,044$).

Napokon ešte študenti odpovedali na otázky, či po ukončení študijného programu, ktorý študujú, plánujú pokračovať ďalej vo vysokoškolskom štúdiu a ak áno, tak či na Slovensku alebo na niektorej z univerzít v zahraničí. Na prvú otázku takmer 1/2 študentov uviedla, že vo vysokoškolskom štúdiu plánuje pokračovať ihneď do roka po absolvovaní súčasného študijného programu, o niečo viac ako 1/4 zatiaľ nevie ako sa rozhodnúť, o niečo viac ako 1/5 vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať neplánuje a len malý podiel plánuje vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať, avšak neskôr ako za rok (graf č. 32).

Graf č. 32 Plány denných študentov VŠ pre pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu po ukončení aktuálneho študijného programu (v %)

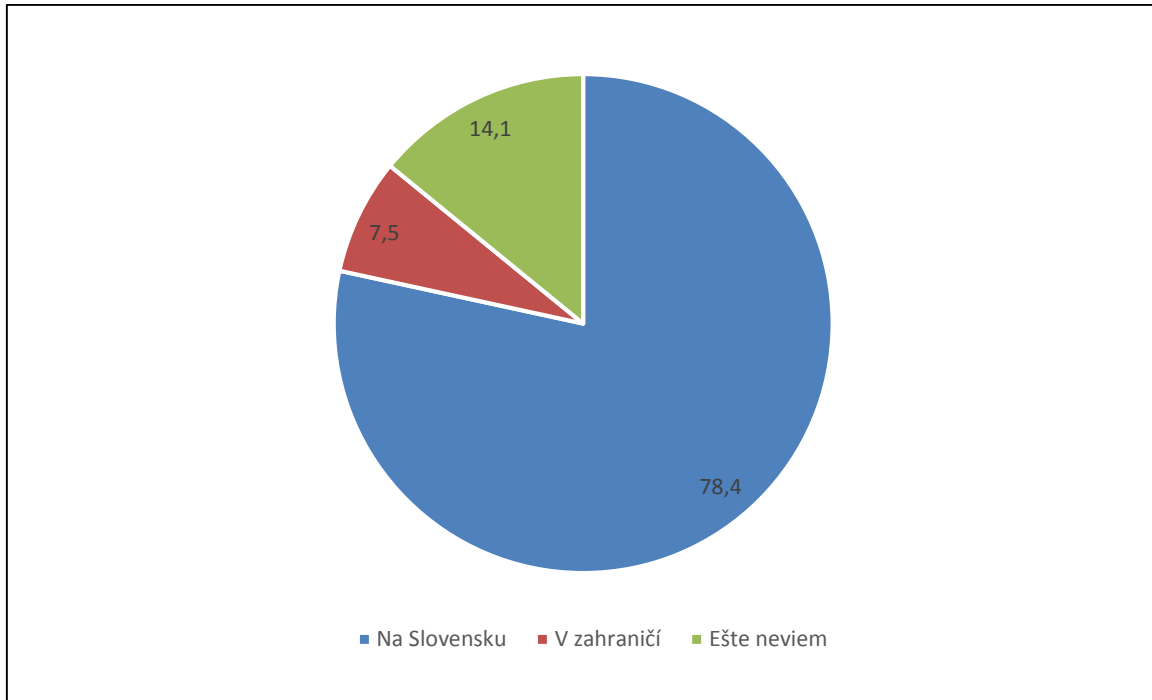

Pokračovať v štúdiu na vysokej škole zamýšľa približne rovnaký podiel mužov ako žien, no viac mužov uviedlo, že v štúdiu na vysokej škole pokračovať neplánuje, kým viac žien zase uviedlo, že ešte nevie ako sa rozhodnú (Cramer $V=0,096$, $p=0,0015$). Pochopiteľne, pokračovať v štúdiu na vysokej škole plánuje podstatne viac študentov bakalárskych ako magisterských študijných programov (Cramer $V=0,596$, $p<0,001$).

Na druhú otázku odpovedali iba študenti, ktorí plánujú vo svojom štúdiu na vysokej škole pokračovať. Ukázalo sa, že o niečo viac ako 3/4 ich zamýšľajú pokračovať v štúdiu na

Slovensku a o niečo menej ako 1/10 v zahraničí. Zvyšní podiel respondentov zatiaľ nemá túto otázku vyjasnenú (graf č. 33).

Graf č. 33 Preferovaná krajina denných študentov VŠ pre pokračovanie vo vysokoškolskom štúdiu po ukončení aktuálneho študijného programu (v %)

Ďalšie štúdium na Slovensku preferuje viac študentov bakalárskych študijných programov, zatiaľ čo viac študentov magisterských študijných programov má v úmysle pokračovať v ďalšom vzdelávaní na vysokých školách v zahraničí (keďže 79,6 % študentov bakalárskych študijných programov má v pláne pokračovať vo vysokoškolskom štúdiu na Slovensku a 5,6 % v zahraničí, kým študentov magisterských študijných programov preferuje študovať 70,4 % na Slovensku a 19,8 % v zahraničí) (Cramer $V=0,187$, $p<0,001$).

4. Záver

Na základe získaných dát, ich štatistickej analýzy a následne vykonaných interpretácií by sme celkom na záver ešte radi zosumarizovali hlavné poznatky, ku ktorým sme v jednotlivých okruhoch výskumu EUROSTUDENT VI. dospeli.

Sociálny status rodičov

O niečo viac ako $2/5$ rodičov denných študentov má stredoškolské a približne $1/4$ vysokoškolské vzdelanie. Zhruba $1/10$ respondentov považuje finančnú situáciu v domácnosti v porovnaní s príjmami v iných rodinách za dobrú, takmer $2/3$ za priemernú a $1/5$ za zlú.

Situácia študentov pred nástupom na vysokú školu

Denní študenti nastupujú na vysokú školu spravidla ihneď po úspešnom ukončení stredoškolského štúdia. Takýto kontinuálny prechod zo stredoškolského na vysokoškolské štúdium si zvolili $4/5$ respondentov. Zvyšní nastúpili do systému vysokoškolského vzdelávania neskôr o rok alebo o dva a viac rokov. Pre denných študentov je ďalej typické štúdium bez prerušenia, keď len 1 % respondentov malo prerušené štúdium po dobu najmenej dvoch po sebe nasledujúcich semestrov. Takmer $1/2$ denných študentov nastúpila na vysokú školu bez predchádzajúcich pracovných skúseností, o niečo menej ako $1/3$ respondentov pracovala menej ako jeden rok a ostatní majú pracovné skúsenosti bohatšie.

Študijné podmienky

Denní študenti sú prevažne spokojní so svojimi študijnými podmienkami. Najspokojnejší sú pritom s kvalitou výučby a najnespokojnejší s organizáciou štúdia a rozvrhom hodín. Z hľadiska technického vybavenia školy vyjadrili respondenti najväčšiu spokojnosť s knižnicou a najväčšiu nespokojnosť s učebňami a špecializovanými pomôckami.

Vzťah k vzdelávaniu

Denní študenti majú vo všeobecnosti pozitívny vzťah k svojmu vzdelávaniu, keď v čase od pondelka do piatku trávajú na vyučovaní celkovo v priemere 19,7 hod. a osobnému štúdiu sa od pondelka do nedele venujú priemerne 15,1 hod. Najviac času činnostiam súvisiacim so štúdiom (priemerne 6,9 hod.) pritom respondenti venujú v utorok a najmenej v piatok (3,0 hod.). Celkovo sa študenti vzdelávajú priemerne 35 hod. týždenne, čo je 5 hodín denne. Taktiež možno konštatovať, že respondenti by privítali viac času na osobné štúdium ako na výučbu.

Spôsoby bývania

Takmer 1/2 denných študentov býva počas akademického roka u rodičov, o niečo viac ako 1/3 býva v študentských internátoch a menej ako 1/10 býva s inou osobou/inými osobami. Pri hodnotení ubytovania vyjadrili respondenti najväčšiu spokojnosť s jeho polohou a najväčšiu nespokojnosť s časom potrebným na dopravenie sa z neho na vysokú školu.

Zamestnanie

Počas celého semestra pracuje o niečo viac ako 1/4 denných študentov vysokých škôl, takmer 1/4 pracuje príležitostne a 1/2 nepracuje vôbec. V bežnom týždni počas semestra vysokoškoláci venujú práci priemerne 18,5 hodiny. Najviac ich pritom pracuje z dôvodu získania finančných prostriedkov na živobytie a najmenej z dôvodu finančného podporovania detí, rodičov, a pod. Zaujímavé je, že len o niečo viac ako 1/4 zamestnaných respondentov pracuje v oblasti, ktorá s obsahom nimi študovaných študijných programov súvisí a až takmer 3/5 pracujú v oblasti, ktorá so zameraním ich vzdelávacích kurzov nesúvisí. Napriek tomu, viac ako 9 z 10 respondentov sa považuje v prvom rade za študentov menej ako 1 z 10 za pracujúcich. Až 3/5 denných študentov uviedli, že by na platenú prácu potrebovali viac času ako aktuálne majú k dispozícii. Pre vysokoškolákov je taktiež typické vykonávanie platenej práce počas prázdnin, keď si ich takýmto spôsobom privyrábajú až 3/4. O niečo menej ako 1/5 respondentov deklarovala, že má finančné problémy.

Štruktúra a výška príjmov

Celkový priemerný mesačný príjem denných študentov predstavuje sumu 255,1 EUR a pozostáva predovšetkým z finančných prostriedkov od rodičov a/alebo partnera a zárobkov z vlastnej súčasnej a predchádzajúcej platenej práce.

Štruktúra a výška výdavkov

Celkové priemerné mesačné výdavky denných študentov predstavujú čiastku 348,6 EUR za mesiac. Z tejto sumy si študenti sami hradia o niečo menej ako 1/2 a o niečo viac ako 1/2 im prispievajú osoby. Z celkových priemerných mesačných výdavkov študentov tvoria výdavky na živobytie 92,9 % a výdavky na štúdium 7,1 %. V súvislosti s výdavkami na živobytie respondenti mínajú najvyšší obnos peňazí na ubytovanie, stravu a rozličné iné platby. Zo svojich zárobkov študenti vynakladajú najviac finančných prostriedkov na stravu, rozličné iné platby a voľnočasové aktivity, kým iné osoby im najviac peňazí prispievajú na ubytovanie,

stravu a rozličné iné platby. V súvislosti s výdavkami na štúdium respondenti dávajú najvyšší obnos peňazí na školné. Zo svojich peňazí študenti vynakladajú najviac finančných prostriedkov na študijné materiály a iné osoby im zase najviac peňazí prispievajú na školné.

Medzinárodná mobilita

Na zahraničnom študijnom pobyte sa zúčastnilo 5,1 % denných študentov, 1/4 sa ho nezúčastnila, no plánuje naň ísť a 7 z 10 sa ho nezúčastnili a ani tak naplánujú urobiť. Najviac študentov sa zahraničného študijného pobytu zúčastnilo v Českej republike, táto ich aktivita trvala spravidla 5 mesiacov a 4/5 z nich boli vysokými školami na Slovensku uznané kredity, ktoré na tomto pobyte získali. Až takmer 9 z 10 respondentov malo svoj študijný pobyt organizovaný prostredníctvom niektorého z programov EÚ. Na financovanie zahraničných študijných pobytov použili študenti rozličné zdroje, pričom najviac ich za týmto účelom použilo finančné prostriedky zo študentských grantov z Európskej únie, ktoré sa stali hlavným zdrojom financovania pre 2/3 respondentov. Tí študenti, ktorí sa zahraničného študijného pobytu nezúčastnili, považujú v tomto smere za najväčšie prekážky zvýšenú finančnú záťaž, odlúčenie od partnera, detí, rodiny a možné problémy s uznaním študijných výsledkov. V súvislosti s inými zahraničnými aktivitami sa najviac respondentov zúčastnilo výskumu alebo exkurzie, ktorý/ú absolvovali predovšetkým v Českej republike, Rakúsku a Švajčiarsku, táto aktivita trvala priemerne jeden mesiac a kredity za ňu získala necelá 1/5 študentov.

Pripravenosť na trh práce a plány do budúcnosti

Denní študenti sa cítia byť podstatne lepšie pripravení uplatniť sa na národnom ako na medzinárodnom trhu práce. Dôležitým predpokladom pre nájdenie si dobrého zamestnania sa v ostatnom období stalo plynulé ovládanie cudzieho jazyka/cudzích jazykov slovom a písmom. V tomto smere sa ukázalo, že o niečo viac ako 1/4 respondentov ovláda dobre len jeden (materinský) jazyk, o niečo viac ako 2/5 dva jazyky, o niečo menej ako 1/4 tri jazyky a zvyšní študenti štyri alebo viac jazykov. V súvislosti s plánmi do budúcnosti sa ukázalo, že takmer 1/2 študentov plánuje vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať ihneď do roka po absolvovaní súčasného študijného programu, o niečo viac ako 1/4 zatiaľ nevie ako sa rozhodnúť, o niečo viac ako 1/5 vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať neplánuje a len malý podiel plánuje vo vysokoškolskom štúdiu pokračovať, avšak neskôr ako za rok. O niečo viac ako 3/4 respondentov pritom zamýšľajú pokračovať v štúdiu na Slovensku a o niečo menej ako 1/10 v zahraničí.

Názov výstupu: **Sociálno-ekonomické podmienky života denných študentov vysokých škôl na Slovensku**

Záverečná správa z výskumu EUROSTUDENT VI.

Zodpovedný riešiteľ: Mgr. Roman Kollár, PhD.

Riešiteľský tím: Mgr. František Blanár

Mgr. Martin Vančo (do februára 2017)

RNDr. Margita Kováčová (do júna 2016)

Počet strán: 59

Materiál neprešiel jazykovou úpravou